

DZIENNIK URZĘDOWY

KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO

Warszawa, dnia 23 listopada 2011 r.

Nr 11

TREŚĆ:
Poz.:

UCHWAŁY KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO:

40 — Uchwała Nr 180/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 19 lipca 2011 r. w sprawie wydania Rekomendacji H dotyczącej systemu kontroli wewnętrznej w bankach	166
41 — Uchwała Nr 257/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 4 października 2011 r. w sprawie standardów wylaniania kandydatów na kuratora banku lub członka zarządu komisarycznego banku	189
42 — Uchwała Nr 258/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 4 października 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w banku	192
43 — Uchwała Nr 259/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 4 października 2011 r. zmieniająca uchwałę w sprawie szczegółowych zasad i sposobu ogłaszania przez banki informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zakresu informacji podlegających ogłaszaniu	202

40

UCHWAŁA Nr 180/2011 KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO

z dnia 19 lipca 2011 r.

w sprawie wydania Rekomendacji H dotyczącej systemu kontroli wewnętrznej w bankach

Na podstawie art. 137 pkt 5 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. — Prawo bankowe (Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665, z późn. zm.) i art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym (Dz. U. Nr 157, poz. 1119, z późn. zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1

Wydaje się Rekomendację H dotyczącą systemu kontroli wewnętrznej w bankach, stanowiącą załącznik do uchwały.

§ 2

Rekomendacja, o której mowa w § 1, obowiązuje po upływie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie uchwały.

§ 3

Traci moc uchwała Komisji Nadzoru Bankowego z dnia 11 grudnia 2002 r. w sprawie wydania Rekomendacji H dotyczącej kontroli wewnętrznej w banku, po upływie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie uchwały.

§ 4

Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Komisji Nadzoru Finansowego.

§ 5

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Komisji Nadzoru Finansowego

Stanisław Kluza

Załącznik do uchwały Nr 180/2011
z dnia 19 lipca 2011 r. (poz. 40)

Komisja Nadzoru Finansowego

Rekomendacja H

dotycząca systemu kontroli wewnętrznej w bankach

Warszawa, 2011 r.

WSTĘP

Niniejsza rekomendacja wydana jest na podstawie art. 137 pkt 5 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. — Prawo bankowe (tj. Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 z późn. zm.) i stanowi nowelizację rekomendacji H *dotyczącej kontroli wewnętrznej w banku*, opracowanej w 1999 r. i zaktualizowanej w 2002 r. przez Generalny Inspektorat Nadzoru Bankowego.

Rekomendacja stanowi zbiór dobrych praktyk w zakresie systemu kontroli wewnętrznej w banku, które uszczegóławiają przepisy dotyczące funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej, określone w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. — Prawo bankowe oraz w uchwale nr 383/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie *szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego*.

Zapisy rekomendacji oparte zostały m.in. na opracowanych przez Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego (Basel Committee on Banking Supervision, BCBS) dokumentach: „*Framework for Internal Control Systems in Banking Organisations*” (wrzesień 1998 r.), „*Internal audit in banks and the supervisor’s relationship with auditors*” (sierpień 2001 r.), oraz wytycznych dotyczących funkcjonowania kontroli wewnętrznej w bankach, opisanych w dokumencie konsultacyjnym Komitetu Europejskich Nadzorców Bankowych (*Committee of European Banking Supervisors, CEBS*): „*Consultation paper on the Guidebook on Internal Governance (CP 44)*” (13 października 2010 r.).

Zapisy rekomendacji powinny być stosowane z uwzględnieniem skali i złożoności działalności prowadzonej przez bank.

Zasady określone w niniejszej rekomendacji stosuje się odpowiednio do banków spółdzielczych, w których na podstawie ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. — Prawo bankowe i zawartej umowy zrzeczenia, audyt wewnętrzny realizowany jest przez bank zrzeczający. Podobnie, zasady określone w niniejszej rekomendacji stosuje się odpowiednio do banków funkcjonujących w strukturze holdingowej.

Znaczenie i rola kontroli wewnętrznej w banku powinny być powszechnie znane pracownikom na wszystkich szczeblach. Istotne jest, aby cała kadra w banku rozumiała znaczenie kontroli wewnętrznej i była aktywnie zaangażowana w proces kontroli. W różnym stopniu, kontrola wewnętrzna należy do obowiązków każdego pracownika banku. Prawie wszyscy pracownicy są źródłem informacji wykorzystywanych w systemie kontroli wewnętrznej lub podejmują działania mające wpływ na prowadzone kontrole. Istotnym elementem efektywnego systemu kontroli wewnętrznej jest uznanie przez wszystkich pracowników konieczności wykonywania swoich obowiązków w sposób efektywny i przekazywania na właściwy szczebel zarządzania informacji o istotnych nieprawidłowościach, przypadkach braku zgodności z regulacjami oraz naruszania innych zasad lub nielegalnych działań, które zostały zaobserwowane. Szczegółowe procedury w tym zakresie powinny być wyraźnie spisane w dokumentacji dostępnej dla wszystkich pracowników.

Zarząd i kadra zarządzająca wyższego szczebla, a także rada nadzorcza, są odpowiedzialni za promowanie wysokich standardów etycznych oraz tworzenie i stosowanie zasad kultury kontroli obowiązującej wewnątrz całej organizacji. Wypowiedzi, postawy, działania zarządu i kadry zarządzającej wyższego szczebla w kontaktach biznesowych, zarówno wewnątrz, jak i na zewnątrz organizacji, mają wpływ na kształt kultury kontroli obowiązującej w banku.

W ramach promowania wartości etycznych, banki powinny unikać stosowania polityk i praktyk, które mogą nieświadomie zachęcać lub stanowić pokusę do niewłaściwych działań. Przykłady takich polityk i praktyk, to np. nadmierny nacisk na cele wydajnościowe lub inne wyniki operacyjne, szczególnie te krótkoterminowe, które mogą ignorować długoterminowe ryzyko; system wynagrodzeń, który jest zbyt uzależniony od wyników krótkoterminowych; nieefektywny podział obowiązków, mogący umożliwić nadużywanie zasobów lub ukrywanie niezadowolających wyników; oraz niewspółmierne kary za niewłaściwe zachowania.

PODSTAWOWE DEFINICJE I TERMINOLOGIA

- 1) **Audyt zewnętrzny** — w szczególności jest to niezależne badanie sprawozdania finansowego dokonywane przez biegłego rewidenta w celu sprawdzenia, czy jest ono zgodne co do formy i treści z obowiązującymi jednostką przepisami prawa, statutem lub umową. Celem tego badania jest stwierdzenie, czy sprawozdanie finansowe jest prawidłowe oraz rzetelnie i jasno przedstawia sytuację majątkową i finansową, jak też wynik finansowy oraz czy zostało sporządzone na podstawie prawidłowo prowadzonych ksiąg rachunkowych. Audytem zewnętrznym może też być specjalistyczne badanie (np. bezpieczeństwa systemu informatycznego) wykonane przez niezależny podmiot zewnętrzny.
- 2) **Biegły rewident** — osoba uprawniona do dokonywania badania sprawozdań finansowych, spełniająca warunki do wyrażenia bezstronnej i niezależnej opinii o sprawozdaniu finansowym; biegły rewident, zgodnie z zapisami ustawy o biegłych rewidentach i ich samorządzie.
- 3) **Dokumentacja robocza** — wszelkie opracowania, informacje, notatki, analizy, sprawozdania, oceny sporządzane na potrzeby audytu wewnętrznego.
- 4) **Komitet audytu** — rozumiany zgodnie z dokumentem „*Rekomendacje dotyczące funkcjonowania Komitetu Audytu*” Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego z listopada 2010 r.
- 5) **Audytór wewnętrzny** — pracownik komórki audytu wewnętrznego wykonujący w banku czynności kontrolne, posiadający kwalifikacje, doświadczenie i umiejętności w zakresie badania ryzyka występującego w działalności banku oraz postępujący zgodnie z przyjętymi w banku standardami praktyki zawodowej oraz zasadami etyki audytora wewnętrznego.
- 6) **Niezależność audytu wewnętrznego** — brak okoliczności, które zagrażają bezstronnemu wykonywaniu obowiązków przez audyt wewnętrznego. W szczególności, są to wskazane w uchwale KNF mechanizmy funkcjonujące w banku, zapewniające niezależność komórki audytu wewnętrznego od istotnych nacisków podczas przeprowadzania kontroli według ustalonych metod, dokonywania ocen skuteczności procedur i regulaminów oraz sporządzania raportów pokontrolnych.
- 7) **Obiektywizm audytu wewnętrznego** — niezależność osądu dokonywanego przez audytörów wewnętrznych podczas przeprowadzania kontroli, od czynników pozamerytorycznych.
- 8) **Raport pokontrolny** — dokument sporządzany po każdej kontroli, zawierający w szczególności opis ustaleń kontroli, zastosowanych metod badania oraz wnioski i ew. zalecenia (w zależności od ich istotności).
- 9) **„Rekomendacje dotyczące funkcjonowania Komitetu Audytu”** — zbiór dobrych praktyk dotyczących funkcjonowania komitetu audytu, opracowany przez Urząd Komisji Nadzoru Finansowego (listopad 2010 r.).
- 10) **System kontroli wewnętrznej** — zgodnie z ustawą — Prawo bankowe, funkcjonuje w ramach systemu zarządzania w banku i obejmuje: mechanizmy kontroli ryzyka, badanie zgodności działania banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi oraz audyt wewnętrzny. Celem systemu kontroli wewnętrznej jest wspomaganie procesów decyzyjnych, przyczyniające się do zapewnienia skuteczności i efektywności działania banku, wiarygodności sprawozdawczości finansowej oraz zgodności działania banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi.
- 11) **Ustawa — Prawo bankowe** — ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. — Prawo bankowe (Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 z późn. zm.¹⁾).
- 12) **Ustawa o biegłych rewidentach i ich samorządzie** — ustawa z dnia 7 maja 2009 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym (Dz. U. Nr 77, poz. 649 z późn. zm.²⁾).
- 13) **Uchwała KNF** — uchwała uchwalona na podstawie art. 9f oraz art. 128 ust. 6 pkt 2 ustawy — Prawo bankowe, obecnie — uchwała nr 383/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego (Dz. Urz. KNF Nr 8, poz. 37 z późn. zm.³⁾).

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 126, poz. 1070, Nr 141, poz. 1178, Nr 144, poz. 1208, Nr 153, poz. 1271, Nr 169, poz. 1385 i 1387 i Nr 241, poz. 2074, z 2003 r. Nr 50, poz. 424, Nr 60, poz. 535, Nr 65, poz. 594, Nr 228, poz. 2260 i Nr 229, poz. 2276, z 2004 r. Nr 64, poz. 594, Nr 68, poz. 623, Nr 91, poz. 870, Nr 96, poz. 959, Nr 121, poz. 1264, Nr 146, poz. 1546 i Nr 173, poz. 1808, z 2005 r. Nr 83, poz. 719, Nr 85, poz. 727, Nr 167, poz. 1398 i Nr 183, poz. 1538, z 2006 r. Nr 104, poz. 708, Nr 157, poz. 1119, Nr 190, poz. 1401 i Nr 245, poz. 1775, z 2007 r. Nr 42, poz. 272 i Nr 112, poz. 769, z 2008 r. Nr 171, poz. 1056, Nr 192, poz. 1179, Nr 209, poz. 1315, Nr 231, poz. 1546, z 2009 r. Nr 18, poz. 97, Nr 42, poz. 341, Nr 65, poz. 545, Nr 71, poz. 609, Nr 127, poz. 1045, Nr 131, poz. 1075, Nr 144, poz. 1176, Nr 165, poz. 1316, Nr 166, poz. 1317, Nr 168, poz. 1323, Nr 201, poz. 1540, z 2010 r. Nr 40, poz. 226, Nr 81, poz. 530, Nr 126, poz. 853, Nr 182, poz. 1228, Nr 257, poz. 1724 oraz z 2011 r. Nr 72, poz. 388, Nr 126, poz. 715 i Nr 131, poz. 763.

²⁾ Zmiana tekstu wymienionej ustawy została ogłoszona w Dz. U. z 2010 r. Nr 182, poz. 1228.

³⁾ Zmiana tekstu wymienionej uchwały została ogłoszona w Dz. Urz. KNF z 2010 r. Nr 2, poz. 11.

LISTA REKOMENDACJI

I. System kontroli wewnętrznej

Rekomendacja 1

W banku funkcjonuje efektywny system kontroli wewnętrznej, dostosowany do charakteru oraz profilu ryzyka i skali działalności banku, w sposób trwały i spójny wkomponowany w system zarządzania banku jako całości.

A. Cele i organizacja systemu kontroli wewnętrznej

Rekomendacja 2

Zarząd banku powinien opracować i wdrożyć spójną i kompleksową strukturę systemu kontroli wewnętrznej, w ramach której funkcjonują mechanizmy kontroli ryzyka, badanie zgodności działania banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi oraz audyt wewnętrzny, i która przyczyni się do zapewnienia, że cel systemu zostanie zrealizowany.

A.1. Nadzór ze strony zarządu i rady nadzorczej

Rekomendacja 3

Rada nadzorcza banku jest odpowiedzialna za zapewnienie efektywnego nadzoru nad funkcjonowaniem systemu kontroli wewnętrznej. Zarząd banku jest odpowiedzialny za wprowadzanie w życie zasad i ustaleń rady nadzorczej dotyczących funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej oraz za ich przestrzeganie, dokonywanie okresowych przeglądów i weryfikacji, mających na celu dostosowanie do zmieniającej się sytuacji wewnętrznej w banku i otoczenia banku.

A.2. Komitet audytu

Rekomendacja 4

W bankach, z wyłączeniem banków spółdzielczych, funkcjonuje komitet audytu, w skład którego wchodzi odpowiednia liczba niezależnych członków, posiadających specjalistyczną wiedzę i doświadczenie.

A.3. Czynności kontrolne wykonywane przez pracowników i podział obowiązków

Rekomendacja 5

Kontrola jest wykonywana na każdym etapie działania banku i wykonywanych zadań i czynności przez pracowników.

A.4. Informacja i jej komunikowanie

Rekomendacja 6

Należy wprowadzić i zapewnić funkcjonowanie odpowiedniego systemu informacji zarządczej (sprawozdań) w zakresie systemu kontroli wewnętrznej, pozwalającego na podejmowanie właściwych decyzji na poszczególnych poziomach zarządzania.

A.5. Monitorowanie mechanizmów kontrolnych i korygowanie błędów

Rekomendacja 7

W ramach monitorowania efektywności wewnętrznych mechanizmów kontrolnych, zarząd banku powinien określić obszary działalności banku, procesy, operacje, transakcje oraz inne czynności, które będą podlegały monitorowaniu stałemu oraz weryfikacji okresowej.

B. Funkcjonowanie systemu kontroli wewnętrznej

B.1. Mechanizmy kontroli ryzyka

Rekomendacja 8

Mechanizmy identyfikacji, oceny i kontroli ryzyka, powinny uwzględniać ocenę ilościową, jakościową, brać pod uwagę szacunek wpływu ryzyka na bezpieczeństwo banku i rentowność działalności, wiarygodność sprawozdawczości oraz przestrzeganie przepisów i regulacji.

B.2. Badanie zgodności działania banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi

Rekomendacja 9

Zarząd banku jest wyposażony w informacje o przepisach prawa, zasadach, regulacjach i normach, które bank musi przestrzegać, wraz z szacunkową oceną możliwego wpływu istotnych zmian w tym zakresie, na działalność banku i zapewnienie zgodności działania z tymi przepisami.

B.3. Funkcje komórki audytu wewnętrznego

B.3.1. Usytuowanie, uprawnienia, zakres badań i odpowiedzialności komórki audytu wewnętrznego

Rekomendacja 10

Komórka audytu wewnętrznego powinna działać w oparciu o sformalizowany dokument określający cel, uprawnienia oraz zakres zadań i odpowiedzialności komórki.

B.3.1.1. Usytuowanie komórki audytu wewnętrznego

Rekomendacja 11

Komórka audytu wewnętrznego powinna być usytuowana w strukturze organizacyjnej banku, w sposób gwarantujący jej wykonywanie zadań w sposób w pełni niezależny i obiektywny.

B.3.1.2. Uprawnienia komórki audytu wewnętrznego

Rekomendacja 12

Audytorzy wewnętrzni powinni mieć zapewniony dostęp do wszystkich informacji i sprawozdań, niezbędnych do wykonania czynności kontrolnych, prawo do żądania ustnych i pisemnych wyjaśnień, dostępu do systemu informatycznego, sprawdzania i kopiowania dokumentów źródłowych oraz sporządzania dokumentacji roboczej.

B.3.1.3. Zakres badań komórki audytu wewnętrznego

Rekomendacja 13

System kontroli wewnętrznej powinien być zorientowany na rozpoznanie i ocenę ryzyka całego banku. Wpływ ryzyka na poszczególne obszary funkcjonowania banku powinien być oceniany pod względem jego istotności. Komórka audytu wewnętrznego ma na celu zapewnienie, że w banku funkcjonują adekwatne systemy, metody, procedury/czynności kontrolne, które mają na celu niedopuszczanie do przekraczania m.in. ustalonych limitów wewnętrznych (o których mowa w uchwale KNF).

B.3.1.4. Odpowiedzialność komórki audytu wewnętrznego

Rekomendacja 14

Odpowiedzialność komórki audytu wewnętrznego powinna być szczegółowo zdefiniowana w regulaminie kontroli.

B.3.2. Zapewnienie profesjonalnego poziomu wykonywania kontroli

Rekomendacja 15

Audytorzy wewnętrzni powinni: posiadać odpowiednie kwalifikacje, doświadczenie i umiejętności do wykonywania powierzanych im zadań, cechować się odpowiednią postawą etyczną, mieć zapewnione wynagrodzenie na poziomie umożliwiającym zatrudnianie i utrzymywanie wysoko wykwalifikowanych specjalistów oraz możliwości udziału w szkoleniach, w celu podnoszenia kwalifikacji.

Rekomendacja 16

Działanie komórki audytu wewnętrznego powinno podlegać regularnej ocenie zewnętrznej, nie rzadziej jednak niż co pięć lat.

B.3.3. Planowanie i wykonywanie kontroli

Rekomendacja 17

Kontrola prowadzona przez komórkę audytu wewnętrznego powinna przebiegać zgodnie z wewnętrznymi procedurami, według ustalonego porządku (obszary kontroli i harmonogram).

Rekomendacja 18

W planowaniu kontroli przez komórkę audytu wewnętrznego powinny być uwzględnione programy i plany kilkuletnie oraz roczne, a także harmonogramy określające zestaw czynności dotyczących poszczególnych kontroli.

Rekomendacja 19

W fazie przygotowania kontroli należy właściwie zaplanować czas niezbędny do przeprowadzenia kontroli oraz dokonać szczegółowego podziału zadań pomiędzy pracowników/członków zespołu kontrolującego, w celu zapewnienia odpowiedniej wydajności pracy, jakości badań.

Rekomendacja 20

Kontrola powinna być przeprowadzana na podstawie zatwierdzonego planu i pisemnych upoważnień dostarczonych przez kierującego komórką audytu wewnętrznego, zawierających zakres i termin jej przeprowadzenia oraz poprzedzona odpowiednim powiadomieniem (z wyjątkiem kontroli niezapowiedzianych). Podczas kontroli, pracownicy weryfikują i analizują uzyskane informacje. Wszelkie uwagi i wątpliwości pojawiające się podczas kontroli powinny być na bieżąco omawiane i wyjaśniane z odpowiednimi pracownikami.

Rekomendacja 21

Zasady sporządzania raportów pokontrolnych powinny być sformalizowane.

Rekomendacja 22

Jednostka poddana kontroli realizuje — w zakresie swoich kompetencji — zalecenia pokontrolne i jest zobowiązana do przekazania komórce audytu wewnętrznego informacji o terminach i skutkach podjętych działań naprawczych związanych z przeprowadzoną kontrolą.

B.3.4. Kontrola wewnętrzna w oddziałach banku

Rekomendacja 23

Struktura audytu wewnętrznego w banku powinna wynikać ze struktury organizacyjnej banku.

B.3.5. Współpraca komórki audytu wewnętrznego z nadzorem bankowym i audytorem zewnętrznym

Rekomendacja 24

Należy zapewnić właściwą koordynację działań kontrolnych w banku oraz odpowiednie warunki do współpracy z podmiotami zewnętrznymi uprawnionymi do dokonywania kontroli, celem wymiany informacji, doświadczeń i opinii.

I. SYSTEM KONTROLI WEWNĘTRZNEJ

Rekomendacja 1

W banku funkcjonuje efektywny system kontroli wewnętrznej, dostosowany do charakteru oraz profilu ryzyka i skali działalności banku, w sposób trwały i spójny wkomponowany w system zarządzania banku jako całości.

- 1.1. Kontrolowanie działalności bankowej są to czynności ciągle (samokontrola), a także niezależna i obiektywna działalność wykonywana przez wyspecjalizowane komórki, polegające na dokładnym badaniu i ocenie wszystkich wewnętrznych procesów banku, obserwowaniu i wprowadzaniu korekt do bieżących działań.
- 1.2. Obowiązek zorganizowania efektywnego systemu kontroli wewnętrznej w banku wynika bezpośrednio z przepisów ustawy — Prawo bankowe oraz uchwały KNF.
- 1.3. System kontroli wewnętrznej winien być w sposób trwały i spójny wkomponowany w system zarządzania banku. Organizacja i zasady funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej sprawowanej w poszczególnych jednostkach organizacyjnych banku, mają na celu ciągłą analizę oraz kontrolę przebiegu i rezultatów pracy poszczególnych pracowników i zespołów.

Regularne kontrolowanie wszystkich procesów, czynności, ma na celu zapewnienie ich zgodności z procedurami i mechanizmami kontroli. Kontrola taka stanowi dodatkowo podstawę weryfikacji poprawności procedur i sprawności działania mechanizmów kontrolnych na wszystkich szczeblach organizacyjnych i obejmuje m.in. sprawdzenie przestrzegania przepisów i instrukcji wewnętrznych, limitów, fizycznych zabezpieczeń dostępu, uprawnomocnienia i autoryzacji, a także badanie, czy występuje rozdzielenie sprzecznych ze sobą funkcji i obowiązków. W szczególności zaznaczyć należy, iż występowanie powiązań personalnych pomiędzy pracownikami pozostającymi w relacjach bezpośredniej podległości może utrudniać lub całkowicie uniemożliwiać poprawną ocenę.

A. CELE I ORGANIZACJA SYSTEMU KONTROLI WEWNĘTRZNEJ

Rekomendacja 2

Zarząd banku powinien opracować i wdrożyć spójną i kompleksową strukturę systemu kontroli wewnętrznej, w ramach której funkcjonują mechanizmy kontroli ryzyka, badanie zgodności działania banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi oraz audyt wewnętrzny, i która przyczyni się do zapewnienia, że cel systemu zostanie zrealizowany.

- 2.1. System kontroli wewnętrznej, jako istotne narzędzie kontrolne działalności banku, obejmuje wbudowane w procesy banku: mechanizmy kontroli ryzyka, kontrolę zgodności działania banku z przepisami prawa i regulacjami oraz komórkę audytu wewnętrznego. Cel systemu kontroli wewnętrznej jest zdefiniowany w ustawie — Prawo bankowe.
- 2.2. Zarząd banku powinien opracować i wdrożyć spójną i kompleksową strukturę systemu kontroli wewnętrznej, która przyczyni się do zapewnienia, że cel systemu zostanie zrealizowany, w szczególności przez zapewnienie ostrożności w prowadzeniu działalności gospodarczej poprzez odpowiednią kontrolę rodzajów ryzyka występujących w działalności bankowej, wiarygodności raportowanych informacji finansowych i niefinansowych — zarówno wewnętrznie, jak i zewnętrznie oraz zgodności działalności z przepisami prawa, regulacjami, wymaganiami nadzorczymi oraz wewnętrznymi regulaminami i decyzjami.
- 2.3. Osiągnięcie założonych celów w strategii banku oraz utrzymywanie dobrej sytuacji ekonomiczno-finansowej wymaga sprawnego działania systemu kontroli wewnętrznej. Aby system kontroli wewnętrznej działał sprawnie, niezbędne jest funkcjonowanie i współdziałanie wszystkich elementów systemu kontroli.

A.1. Nadzór ze strony zarządu i rady nadzorczej

Rekomendacja 3

Rada nadzorcza banku jest odpowiedzialna za zapewnienie efektywnego nadzoru nad funkcjonowaniem systemu kontroli wewnętrznej. Zarząd banku jest odpowiedzialny za wprowadzanie w życie zasad i ustaleń rady nadzorczej dotyczących funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej oraz za ich przestrzeganie, dokonywanie okresowych przeglądów i weryfikacji, mających na celu dostosowanie do zmieniającej się sytuacji wewnętrznej w banku i otoczenia banku.

- 3.1. **Systemem kontroli wewnętrznej powinno w szczególności być objęte dokładne i niezależne badanie obszarów działalności banku, na podstawie których zarząd i rada nadzorcza banku otrzymają informacje dotyczące:**
- 1) **przestrzegania przepisów prawa, w tym regulacji ostrożnościowych i innych norm zewnętrznych oraz obowiązujących w banku regulacji wewnętrznych (instrukcji, procedur i przepisów wewnętrznych):**
    - niezbędne jest ustalenie i monitorowanie wpływu tych przepisów na bezpieczeństwo, efektywność i skuteczność działania banku, w celu wskazania sposobów i metod podniesienia wydajności i jakości operacyjnej oraz efektywnego wykorzystania zasobów banku,
    - wszystkie czynności wykonywane przez pracowników na poszczególnych stanowiskach powinny być opracowane w formie pisemnej, ustalona odpowiedzialność za ich wykonywanie, a także opisane dopuszczalne, ewentualne odstępstwa od przyjętych zasad. Należy także ocenić wpływ istniejących instrukcji, procedur i przepisów wewnętrznych na funkcjonowanie banku i generowaną sprawozdawczość, w celu wskazania na konieczność dokonania zmian lub opracowania nowych instrukcji, procedur i limitów ostrożnościowych itp.,
  - 2) **funkcjonowania w banku systemu informacji zarządczej, w tym: ryzyka zarządzania, łącznie z przestrzeganiem zasad bezpiecznego prowadzenia działalności bankowej:**
    - system informowania zarządu i rady nadzorczej powinien gwarantować otrzymywanie kompletnych, wiarygodnych i terminowych, a także użytecznych i spójnych informacji, które mogą stanowić podstawę do podejmowania właściwych (optymalnych) decyzji oraz zapewniać, że kanały komunikowania się są efektywne,
  - 3) **skuteczności ujawniania w ramach kontroli funkcjonalnej błędów i nieprawidłowości oraz podejmowania skutecznych działań naprawczych lub korygujących:**
    - w celu stwierdzenia, czy są one efektem świadomego działania, czy też ich źródłem jest słabość procesów zarządzania, istniejących procedur, wadliwa lub nieefektywna organizacja pracy lub niedostateczne wyposażenie w niezbędny sprzęt albo słabość systemów kontrolnych,
  - 4) **realizacji określonych i wymaganych przez zarząd celów i polityki banku:**
    - banki powinny posiadać opracowaną politykę i strategię rozwoju, przy czym badanie winno obejmować sprawdzanie ich realności i aktualności oraz sposób realizacji,
  - 5) **kompletności, prawidłowości i kompleksowości procedur księgowych:**
    - procedury księgowe powinny być poddawane regularnemu przeglądowi w celu wyeliminowania ewentualnych strat z tytułu popełnianych błędów, nieostrożności, czy opóźnień ewidencji wykonywanych operacji,
  - 6) **jakości (dokładności i niezawodności) systemów: księgowego, sprawozdawczego i operacyjnego:**
    - celem badania powinno być dostosowanie instrukcji, procedur i limitów do aktualnych potrzeb banku,
  - 7) **adekwatności, funkcjonalności i bezpieczeństwa systemu informatycznego:**
    - celem badania jest sprawdzenie, czy zapewniono przygotowanie systemów wewnętrznych banku w zakresie zarządzania ryzykiem towarzyszącym systemom informatycznym oraz czy zostały opracowane adekwatne procedury zabezpieczające i kontrolne, w tym zasady funkcjonowania systemów awaryjnych,
  - 8) **efektywności wykorzystania dostępnych środków, w tym funduszy własnych i zasobów we wszystkich obszarach działalności banku:**
    - celem badania jest ustalenie, czy posiadany majątek jest prawidłowo wykorzystywany oraz znajduje się pod stałą i pełną kontrolą,
  - 9) **oceny struktury organizacyjnej banku, podziału kompetencji i koordynacji działań pomiędzy poszczególnymi jednostkami organizacyjnymi i stanowiskami pracy, a także systemu tworzenia i obiegu dokumentów i informacji oraz istnienia mechanizmów gwarantujących podejmowanie decyzji w sposób wykluczający ryzyko związane z występowaniem powiązań personalnych pomiędzy uczestnikami procesów decyzyjnych:**
    - badanie winno mieć na celu wyeliminowanie tworzenia dokumentów i przesyłania informacji, które nie są wykorzystywane przez adresatów lub są wielokrotnie opracowywane w różnych jednostkach banku. Ocenie powinna być także poddana zasadność, efektywność działania i realizacja zaleceń komitetów problemowych działających w banku,
  - 10) **oceny funkcjonowania systemów wewnętrznych w aspekcie poprawy efektywności działania banku jako całości,**

11) czynności zleczanych przez bank do wykonania podmiotom zewnętrznym, nawet jeśli są one powiązane organizacyjnie lub kapitałowo z bankiem:

- banki są zobowiązane zachować ostrożność w zakresie delegowania swoich funkcji innym podmiotom, w szczególności, gdy właściciele danej firmy są powiązani personalnie z zarządem lub radą nadzorczą banku, przy czym przykładowe wymagania obejmują:
  - zlecenie wykonania usług musi być sporządzone w formie pisemnej i zaakceptowane przez zarząd lub umocowanych przez zarząd pracowników,
  - bank musi posiadać efektywną kontrolę nad zleceniobiorcą w zakresie realizacji usług,
  - bank musi na bieżąco monitorować sytuację i zdolność realizacji usług przez zleceniobiorcę,
  - bank musi opracować plan awaryjny na wypadek niezdolności dostarczenia usług przez zleceniobiorcę.

A.2. Komitet audytu

Rekomendacja 4

W bankach, z wyłączeniem banków spółdzielczych, funkcjonuje komitet audytu, w skład którego wchodzi odpowiednia liczba niezależnych członków, posiadających specjalistyczną wiedzę i doświadczenie.

- 4.1. Zgodnie z ustawą — Prawo bankowe, rada nadzorcza banku może powołać spośród swoich członków komitet do spraw audytu wewnętrznego, który sprawuje nadzór nad działalnością komórki audytu wewnętrznego. Z kolei ustawa o biegłych rewidentach i ich samorządzie, nakłada obowiązek powołania komitetu audytu w jednostkach zainteresowania publicznego (w tym bankach krajowych, z wyłączeniem banków spółdzielczych, w rozumieniu ustawy — Prawo bankowe), określając również w szczególności skład i zadania komitetu.
- 4.2. Szczegółowe kwestie dotyczące komitetu audytu, w tym m.in. jego skład, zadania oraz rekomendacje w sprawie realizacji tych zadań, określa zbiór dobrych praktyk dotyczących funkcjonowania komitetu audytu, opracowany przez Urząd Komisji Nadzoru Finansowego w dokumencie: „*Rekomendacje dotyczące funkcjonowania Komitetu Audytu*” (listopad 2010 r.).

A.3. Czynności kontrolne wykonywane przez pracowników i podział obowiązków

Rekomendacja 5

Kontrola jest wykonywana na każdym etapie działania banku i wykonywanych zadań i czynności przez pracowników.

- 5.1. W procesie kontroli wewnętrznej powinni być zaangażowani wszyscy pracownicy (tzw. samokontrola), przy czym:
  - w zależności od miejsca pracownika w hierarchii organizacyjnej i istnienia związków z innymi pracownikami, zakres wykonywanych przez niego czynności kontrolnych powinien być adekwatny do funkcji pełnionej w banku i powierzonego zakresu odpowiedzialności,
  - podział obowiązków i odpowiedzialności nie powinien powodować ewentualnych konfliktów interesów i stwarzać możliwości dokonywania manipulacji i zatajania niewłaściwych działań — czemu sprzyjać może istnienie powiązań personalnych pomiędzy pracownikami na różnych szczeblach organizacji.
- 5.2. Celem zapewnienia jak największej skuteczności czynności kontrolnych wykonywanych przez pracowników, czynności te powinny mieć taką formę i charakter, aby możliwa była szybka i skuteczna reakcja na stwierdzone nieprawidłowości oraz zmieniające się warunki.
- 5.3. Skuteczny system kontroli wewnętrznej wymaga odpowiedniego podziału obowiązków oraz nieprzypisywania pracownikom obowiązków, które mogłyby mieć sprzeczny charakter. Przy analizowaniu przyczyn powstania większych strat bankowych spowodowanych przez niewłaściwą kontrolę wewnętrzną, jedną z głównych ich przyczyn jest właśnie brak odpowiedniego podziału obowiązków. Przypisanie sprzecznych obowiązków jednej osobie (np. odpowiedzialność zarówno za funkcjonowanie front—, jak i back—office’u w ramach usług wykonywania transakcji na rynkach, lub też ocena adekwatności dokumentacji kredytowej, połączona z monitorowaniem tego samego kredytobiorcy po udzieleniu kredytu), otwiera jej możliwość do manipulowania danymi finansowymi dla uzyskania

osobistych korzyści lub ukrycia strat. W związku z tym, obowiązki w banku powinny być odpowiednio rozdzielone, w możliwym zakresie, pomiędzy różnych pracowników, w celu zmniejszenia ryzyka manipulowania danymi finansowymi lub sprzeniewierzenia aktywów.

- 5.4. Obszary potencjalnego konfliktu powinny być identyfikowane, minimalizowane i poddane starannemu monitorowaniu przez niezależną osobę trzecią. Powinny być również prowadzone okresowe przeglądy obowiązków i zadań kluczowych pracowników, w celu zapewnienia wykluczenia możliwości niewłaściwych działań.

A.4. Informacja i jej komunikowanie

Rekomendacja 6

Należy wprowadzić i zapewnić funkcjonowanie odpowiedniego systemu informacji zarządczej (sprawozdań) w zakresie systemu kontroli wewnętrznej, pozwalającego na podejmowanie właściwych decyzji na poszczególnych poziomach zarządzania.

- 6.1. Skuteczny system kontroli wewnętrznej wymaga:
- zapewnienia odpowiedniego systemu otrzymywania informacji (w tym raportów, sprawozdań, analiz) przez osoby odpowiedzialne za podejmowanie decyzji; informacje te powinny być odpowiednie, wiarygodne, kompletne i terminowe oraz dostarczane w formie pozwalającym na ich właściwą interpretację i wykorzystanie,
  - zorganizowania i utrzymywania adekwatnych systemów informatycznych; systemy te powinny zapewniać właściwe przechowywanie i przetwarzanie danych, ułatwiać pomiar i monitorowanie poszczególnych rodzajów ryzyka oraz generować informacje użyteczne do podejmowania decyzji,
  - ustalenia zasad przepływu i otrzymywania informacji w celu zapewnienia, że odpowiednie informacje są otrzymywane przez osoby do tego upoważnione.
- 6.2. Rada nadzorcza i zarząd banku powinny zwrócić szczególną uwagę na wdrożenie właściwych zabezpieczeń systemów informatycznych, które uniemożliwiają niepożądanym osobom wgląd lub dokonywanie zmian w systemach.

A.5. Monitorowanie mechanizmów kontrolnych i korygowanie błędów

Rekomendacja 7

W ramach monitorowania efektywności wewnętrznych mechanizmów kontrolnych, zarząd banku powinien określić obszary działalności banku, procesy, operacje, transakcje oraz inne czynności, które będą podlegały monitorowaniu stałemu oraz weryfikacji okresowej.

- 7.1. Monitorowanie efektywności wewnętrznych mechanizmów kontrolnych powinno być prowadzone w sposób ciągły, w celu dostosowania do wprowadzanych rozwiązań organizacyjnych oraz otoczenia banku. Zarząd banku powinien określić obszary działalności banku, procesy, operacje, transakcje oraz inne czynności, które będą podlegały:
- monitorowaniu stałemu,
  - weryfikacji okresowej.
- 7.2. Ciągłość lub okresowość monitorowania zależy od wyników analizy ryzyka towarzyszącego określonej działalności, czy operacji oraz częstotliwości i charakteru zmian związanych z poszczególnymi rodzajami ryzyka.

B. FUNKCJONOWANIE SYSTEMU KONTROLI WEWNĘTRZNEJ

System kontroli wewnętrznej obejmuje obszary określone w ustawie — Prawo bankowe:

- B.1. mechanizmy kontroli ryzyka,
- B.2. badanie zgodności działania banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi,
- B.3. audyt wewnętrzny.

B.1. Mechanizmy kontroli ryzyka

Rekomendacja 8

Mechanizmy identyfikacji, oceny i kontroli ryzyka, powinny uwzględniać ocenę ilościową, jakościową, brać pod uwagę szacunek wpływu ryzyka na bezpieczeństwo banku i rentowność działalności, wiarygodność sprawozdawczości oraz przestrzeganie przepisów i regulacji.

- 8.1. Ryzyko związane jest z prowadzeniem każdej działalności. Istotna jest zatem konieczność zidentyfikowania ryzyka i czynników (wewnętrznych i zewnętrznych) generujących to ryzyko, pomiar, jak również stała kontrola ryzyka.
- 8.2. Identyfikacja, pomiar i ocena ryzyka powinna wskazać, które rodzaje ryzyka bank powinien i może kontrolować i w jakim zakresie, które elementy ryzyka podlegają ocenie jakościowej, a które ocenie ilościowej. Ważną kwestią jest również identyfikacja, pomiar i ocena tych czynników zewnętrznych i wewnętrznych, które mogłyby niekorzystnie wpływać na rentowność działalności, wiarygodność sporządzanej sprawozdawczości oraz przestrzeganie przepisów i regulacji. Do czynników takich należy zaliczyć również występowanie powiązań personalnych pomiędzy pracownikami pozostającymi w relacji podległości służbowej.
- 8.3. W banku funkcjonują adekwatne systemy, metody, procedury/czynności kontrolne, które mają na celu niedopuszczanie do przekraczania ustalonych limitów wewnętrznych (o których mowa w uchwale KNF). Częste przekraczanie limitów jest sygnałem, że procedury, które miały zapobiegać przekraczaniu limitów, są zawodne i należy je poprawić. W przypadku stwierdzenia przekroczenia limitu, powinny być niezwłocznie podjęte stosowne czynności przewidziane w regulaminie, które doprowadzą do obniżenia danego typu ryzyka w działalności banku. Każde przekroczenie limitu, podjęte działania oraz skutki tych działań, powinny być rejestrowane i raportowane, zgodnie z obowiązującymi w banku zasadami.
- 8.4. Bank powinien posiadać pisemne uzasadnienie każdej decyzji o odstąpieniu od obowiązku ustalenia procedur kontrolnych.

B.2. Badanie zgodności działania banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi

Rekomendacja 9

Zarząd banku jest wyposażony w informacje o przepisach prawa, zasadach, regulacjach i normach, które bank musi przestrzegać, wraz z szacunkową oceną możliwego wpływu istotnych zmian w tym zakresie, na działalność banku i zapewnienie zgodności działania z tymi przepisami.

- 9.1. Badanie zgodności działań banku z przepisami realizowane jest przez wyspecjalizowaną komórkę.
- 9.2. Ryzyko braku zgodności może stanowić zagrożenie dla zysków lub kapitałów z uwagi na pojawienie się konieczności poniesienia dodatkowych kosztów wynikających z np. nałożonych kar, poniesionych szkód, anulowanych kontraktów lub utraty reputacji (wiarygodności dla kontrahentów) banku.

B.3. Funkcje komórki audytu wewnętrznego

- 9.3. Podstawy prawne funkcjonowania oraz zadania i czynności realizowane w ramach komórki audytu wewnętrznego są zdefiniowane w ustawie — Prawo bankowe oraz uchwale KNF.

B.3.1. Usytuowanie, uprawnienia, zakres badań i odpowiedzialności komórki audytu wewnętrznego

Rekomendacja 10

Komórka audytu wewnętrznego powinna działać w oparciu o sformalizowany dokument określający cel, uprawnienia oraz zakres zadań i odpowiedzialności komórki.

- 10.1. Usytuowanie, uprawnienia, zakres badań i odpowiedzialności komórki audytu wewnętrznego muszą być sformalizowane, zgodne z wewnętrznymi przepisami, statutem i schematem organizacyjnym banku oraz odpowiednio udokumentowane w regulaminie kontroli, zatwierdzonym przez radę nadzorczą. Regulamin kontroli w przedmiotowym zakresie podlega okresowej weryfikacji i aktualizacji.
- 10.2. Komórka audytu wewnętrznego powinna posiadać opracowane procedury badania obszarów działalności banku i operacji wykonywanych przez pracowników banku, pod kątem skuteczności, adekwatności oraz efektywności i poprawności tych działań.

B.3.1.1. Usytuowanie komórki audytu wewnętrznego

Rekomendacja 11

Komórka audytu wewnętrznego powinna być usytuowana w strukturze organizacyjnej banku, w sposób gwarantujący jej wykonywanie zadań w sposób w pełni niezależny i obiektywny.

- 11.1. Odpowiednia pozycja komórki audytu wewnętrznego i jej niezależność powinny być zagwarantowane w statucie banku, w celu zapewnienia jej obiektywizmu i sprawnego funkcjonowania. Szczególna uwaga powinna być zwrócona na prawidłowe relacje i współpracę komórki audytu wewnętrznego z radą nadzorczą, zarządem i jednostkami organizacyjnymi banku. Istnienie powiązań personalnych osób wykonujących audyt wewnętrzny, osób pracujących na kontrolowanych stanowiskach i osób wchodzących w skład zarządu, rady nadzorczej, kierownictwa jednostek organizacyjnych banku, może mieć negatywny wpływ na przebieg i ustalenia kontroli.
- 11.2. Komórka audytu wewnętrznego powinna być usytuowana w banku, w sposób gwarantujący jej wykonywanie ustawowych zadań w sposób w pełni niezależny i obiektywny oraz właściwą rangę i niezależność, także z punktu widzenia warunków w pełni obiektywnej oceny. Komórka audytu wewnętrznego jest integralną częścią banku i funkcjonuje w ramach strategii i polityki ustalonej przez zarząd banku i akceptowanej przez radę nadzorczą banku. W przypadku banków spółdzielczych, audyt może być wykonywany przez bank zrzeszający.
- 11.3. Obiektywizm audytu wewnętrznego stanowi jedno z najważniejszych kryteriów oceny jakości pracy audytora wewnętrznego. Audytorzy wewnętrzeni powinni zachować bezstronność i obiektywizm. Audytorzy wewnętrzeni powinni przeprowadzać kontrole w taki sposób, aby zachować poufność wyników kontroli oraz nie zgadzać się na żadne rozwiązania lub kompromisy, które mogłyby mieć negatywny wpływ na zachowanie wysokiej jakości swojej pracy. Wyniki kontroli powinny być przedstawiane bez względu na konsekwencje, jakie mogą wywołać oraz powiązania (formalne i nieformalne), które mogą naruszać.
- 11.4. Właściwe usytuowanie w strukturze organizacyjnej banku powinno zapewnić komórce audytu wewnętrznego niezależność, ale nie izolację. Miejsce komórki audytu wewnętrznego w strukturze organizacyjnej banku musi umożliwiać skuteczne wykonywanie funkcji kontrolnych. Skuteczność komórki audytu wewnętrznego w dużej mierze uwarunkowana jest niezależnością audytorów wewnętrznym, o której decyduje m.in. umiejscowienie jej w strukturze organizacyjnej banku.
- 11.5. Kierujący komórką audytu wewnętrznego powinien bezpośrednio podlegać prezesowi zarządu banku. Efektywna współpraca zarządu, rady nadzorczej banku, komitetu audytu i komórki audytu wewnętrznego, jest niezbędną dla utrzymania kontroli wewnętrznej na wysokim poziomie.
- 11.6. Wiarygodność komórki audytu wewnętrznego jest wynikiem trafności opinii realizacji zaleceń, bezstronności i profesjonalizmu, a także umiejętności jej pracowników. Na prawidłowe działanie komórki audytu wewnętrznego mają wpływ m.in. takie czynniki, jak: ilość pracowników, ich przygotowanie zawodowe (kwalifikacje i doświadczenie), fluktuacja kadr. Organizacja pracy, w tym adekwatna ilość pracowników, w komórce audytu wewnętrznego, powinna wynikać ze specyfiki działalności banku.
- 11.7. Mechanizmy zapewniające niezależność komórki audytu wewnętrznego są określone w uchwale KNF. Należy stosować zasadę wyłączania z czynności kontrolnych pracowników komórki audytu wewnętrznego, w sytuacji zaistnienia powiązań personalnych pomiędzy kontrolowanym a kontrolującym, które mogłyby powodować jakąkolwiek wątpliwość, co do pełnego obiektywizmu kontroli. Ponadto, należy zaznaczyć, że pracownicy komórki audytu wewnętrznego, w toku wykonywania swoich zadań, nie mogą być zaangażowani w wykonywanie czynności operacyjnych, takich jak np. przeksięgowania, ponowna wycena składników majątku, opracowywanie procedur, itp.

B.3.1.2. Uprawnienia komórki audytu wewnętrznego

Rekomendacja 12

Audytorzy wewnętrzeni powinni mieć zapewniony dostęp do wszystkich informacji i sprawozdań, niezbędnych do wykonania czynności kontrolnych, prawo do żądania ustnych i pisemnych wyjaśnień, dostęp do systemu informatycznego, sprawdzania i kopiowania dokumentów źródłowych oraz sporządzania dokumentacji roboczej.

- 12.1. Gwarantem skuteczności komórki audytu wewnętrznego, jest wyposażenie jej w niezbędne instrumenty do wypełniania wyznaczonych celów.

- 12.2. Komórka audytu wewnętrznego musi posiadać formalne uprawnienia do wykonywania swoich zadań, określone w regulaminie kontroli, zgodnym również z uchwałą KNF.
- 12.3. Pracownicy komórki audytu wewnętrznego powinni mieć zapewniony dostęp do wszystkich informacji (w tym również informacji poufnych i wrażliwych) i sprawozdań, pracowników banku oraz jego pomieszczeń, niezbędnych do wykonania czynności kontrolnych w sposób rzetelny i obiektywny oraz przedstawienia adekwatnych i kompletnych wyników oraz ewentualnych rekomendacji mających na celu eliminację zidentyfikowanych nieefektywności lub błędów.
- 12.4. Każda faza procesu kontroli, w tym też jakość prac wykonywanych przez każdego pracownika, powinny być oceniane przez kierującego kontrolą.
- 12.5. W toku wykonywanych czynności, audytorzy mają prawo m.in. do: sprawdzania dokumentów źródłowych, sporządzania dokumentacji roboczej, żądania ustnych i pisemnych wyjaśnień odnośnie wykonywanych czynności, będących przedmiotem kontroli i stwierdzonych podczas kontroli faktów. Ponieważ stwierdzone nieprawidłowości muszą być udokumentowane, pracownicy komórki audytu wewnętrznego muszą mieć zagwarantowaną możliwość przeglądania i kopiowania dokumentów papierowych, jak również danych zapisanych w formie innej niż papierowa (np. przetrzymywanych na nośnikach informacji takich jak pamięć USB typu Pendrive, nośniki CD/DVD lub inne), o ile jest to konieczne, otrzymywania wydruków niezbędnych danych z systemu komputerowego (np. w odniesieniu do kontroli zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, które towarzyszą systemom informatycznym). Audytorzy wewnątrzni powinni również posiadać prawa dostępu do systemu informatycznego, bez możliwości ingerencji w zasoby.
- 12.6. Kierujący komórką audytu wewnętrznego powinien określić tryb sporządzania dokumentacji roboczej, sposób przechowywania (archiwizacji) i udostępniania innym osobom. Sprawdzenia dokumentacji pod względem formalnym i merytorycznym powinien dokonywać kierujący komórką audytu wewnętrznego w celu uzyskania pewności, że jest ona kompletna i może stanowić podstawę do formułowania wniosków. Obowiązek sprawdzenia dokumentacji pod względem formalnym i merytorycznym może być delegowany na pracownika wyznaczonego przez kierującego komórką audytu wewnętrznego.

B.3.1.3. Zakres badań komórki audytu wewnętrznego

Rekomendacja 13

System kontroli wewnętrznej powinien być zorientowany na rozpoznanie i ocenę ryzyka całego banku. Wpływ ryzyka na poszczególne obszary funkcjonowania banku powinien być oceniany pod względem jego istotności. Komórka audytu wewnętrznego ma na celu zapewnienie, że w banku funkcjonują adekwatne systemy, metody, procedury / czynności kontrolne, które mają na celu niedopuszczanie do przekraczania m.in. ustalonych limitów wewnętrznych (o których mowa w uchwale KNF).

- 13.1. Praca komórki audytu wewnętrznego musi być zorientowana na ocenę funkcjonowania banku, ze szczególnym uwzględnieniem braków i nieprawidłowości w funkcjonowaniu banku oraz powinna wskazywać sposoby ich likwidacji. System kontroli wewnętrznej powinien być zorientowany na rozpoznanie i ocenę ryzyka związanego z funkcjonowaniem całego banku (w zależności od struktury organizacyjnej, badania komórki audytu wewnętrznego będą obejmować np. zarówno jednostki terenowe banku, jak i departamenty centrali), włączając w to również, zgodnie z uchwałą KNF, nadzór nad ryzykiem związanym z działalnością podmiotów zależnych banku.
- 13.2. Badaniu i ocenie przez audytora wewnętrznego muszą podlegać wszystkie systemy, procesy, operacje, funkcje i czynności w ramach banku. W przypadku, gdy nie jest uzasadnione badanie całego obszaru lub nie jest możliwe przeprowadzenie analizy pełnego kompletu dokumentów, ich dobór winien wynikać z oceny ryzyka (być uzasadniony).
- 13.3. W przypadku pracowników komórki audytu wewnętrznego, zakres czynności kontrolnych należy ustalić tak, by zapewniał on skuteczność mechanizmów kontroli wewnętrznej wbudowanych w procesy decyzyjne, systemy informatyczne, oraz procedury postępowania dotyczące każdego produktu, czy usługi znajdującej się w ofercie banku.
- 13.4. Wpływ ryzyka na poszczególne obszary funkcjonowania banku powinien być oceniany pod względem jego istotności, np. w przypadku stwierdzenia w toku kontroli okoliczności narażających bank na straty, przeprowadzając kontrolę powinien wystąpić z pisemnym wnioskiem o wydanie polecenia służbowego natychmiastowego usunięcia zagrożenia; natomiast w przypadku wykrycia nadużyć — należy zabezpieczyć dowody i objąć kontrolą wszystkie operacje i dokumenty za dany okres i w takim zakresie, jaki okaże się niezbędny do pełnego ustalenia rozmiarów nadużycia i poniesionych strat.

- 13.5. W każdej sytuacji odstąpienia od badania, należy uzasadnić przyczyny podjęcia takiej decyzji. Częstotliwość kolejnych badań w tych obszarach powinna być wyższa, niż w przypadku innych obszarów.
- 13.6. W celu zapewnienia sprawnego przebiegu kontroli, zgodnie z uchwałą KNF, komórka audytu wewnętrznego powinna posiadać opracowaną pisemnie metodykę prowadzenia kontroli.
- 13.7. Dokument określający metodykę prowadzenia kontroli, winien precyzować w szczególności:
- **sposób doboru zespołów kontrolnych** — wykluczający powiązania personalne pomiędzy kontrolującym a kontrolowanym,
  - **obszary ryzyka** — dziedziny działalności bankowej charakteryzujące się możliwością wystąpienia strat, obszary organizacyjne, które mają kluczowe znaczenie dla sprawności funkcjonowania banku jako całości,
  - **zakres kontroli dla wyróżnionych obszarów ryzyka** — w zależności od stopnia ryzyka związanego z wyróżnionym obszarem, ustala się, czy kontrola powinna mieć charakter kompleksowy, problemowy, czy doraźny,
  - **częstotliwość kontroli** — obszary obciążone wyższym ryzykiem powinny być kontrolowane regularnie i z większą częstotliwością,
  - **opis zakresu badania** — lista wymaganych dokumentów, kontrolowanych operacji, opis poszczególnych czynności kontrolnych,
  - **wzór raportu pokontrolnego** — ustalający jego standardowe elementy oraz inne wymagania dotyczące tego dokumentu,
  - **rozdzielnik dostarczenia raportu pokontrolnego** — określający adresatów raportu pokontrolnego i zapewniający przekazanie odpowiednich informacji jednostkom decyzyjnym,
  - **tryb sprawdzenia wykonania zaleceń pokontrolnych** — w obszarach obciążonych wyższym ryzykiem, sprawdzenie wykonania zaleceń pokontrolnych powinno mieć charakter regularny, w pewnych przypadkach można dopuszczać zobowiązanie kierownictwa jednostki kontrolowanej do przekazania komórce audytu wewnętrznego — w określonym czasie — pisemnej informacji o podjętych działaniach naprawczych i ich rezultatach,
  - **procedurę procesu odwoławczego** — tryb postępowania w przypadku, gdy kierujący jednostką kontrolowaną nie zgadza się z ustaleniami lub wnioskami z kontroli.
- 13.8. Komórka audytu wewnętrznego do przeprowadzania kontroli w oddziałach banku i jednostkach organizacyjnych centrali, może wykorzystywać własną mapę ryzyka banku. Pozwala ona na ocenę ryzyka za pomocą przyjętego zestawu wskaźników ryzyka oraz wskaźnika syntetycznego, charakterystycznego dla danej jednostki organizacyjnej banku.

B.3.1.4. Odpowiedzialność komórki audytu wewnętrznego

Rekomendacja 14

Odpowiedzialność komórki audytu wewnętrznego powinna być szczegółowo zdefiniowana w regulaminie kontroli.

- 14.1. Komórka audytu wewnętrznego ponosi odpowiedzialność określoną zakresem obowiązków wynikających z regulaminu kontroli. W szczególności, odpowiedzialność powinna dotyczyć właściwego określenia celu kontroli, zakresu, szczegółowych zasad jej przebiegu, użycia odpowiednich i opisanych metod badań, służących dokonaniu wyboru próby do kontroli, trafności i istotności ocen oraz wniosków końcowych, sposobu ich prezentacji dla odbiorców, a także zaadresowania zaleceń pokontrolnych w sposób nie budzący wątpliwości, co do obiektywizmu działań kontrolnych. Audytorzy wewnętrzeni powinni wykazać się znajomością badanej problematyki, wyjaśnić wszelkie wątpliwości pojawiające się w trakcie badań, a także kontrolować terminowość i skutki podjętych działań naprawczych.
- 14.2. Dodatkowo, pracownicy komórki audytu wewnętrznego są odpowiedzialni za właściwe zabezpieczenie wszystkich materiałów i dokumentów zebranych w toku kontroli, w tym także ich pełne zabezpieczenie przed dostępem niepowołanych osób. W tym celu, jak również w celu archiwizacji, wszystkie dokumenty sporządzone podczas kontroli, stosownie do obowiązujących zasad w tym zakresie, powinny być rejestrowane. Potwierdzeniem kontroli może być podpis osoby dokonującej kontroli lub prowadzenie

stosownej ewidencji. Audytorzy wewnętrzni mają również obowiązek sporządzania dokumentacji roboczej z kontroli, umożliwiając weryfikację wniosków zawartych w raporcie pokontrolnym. Praktycznym sposobem rejestrowania przebiegu kontroli, tj. czasu poświęconego na wykonywanie poszczególnych czynności i dokumentów wykorzystanych do badań, jest prowadzenie ewidencji/harmonogramu wykorzystania czasu pracy.

- 14.3. Kierujący komórką audytu wewnętrznego dokonuje oceny przeprowadzonych kontroli (pod względem ujawnienia ich słabych i mocnych stron) i na tej podstawie formułuje wnioski w zakresie usprawnienia funkcjonowania komórki audytu wewnętrznego.
- 14.4. Ocena efektywności działania komórki audytu wewnętrznego odbywa się na podstawie przepisów uchwały KNF. Sprawozdanie podsumowujące pracę komórki audytu wewnętrznego (przygotowane przez kierującego komórką audytu wewnętrznego) dla rady nadzorczej i prezesa zarządu, powinno być sporządzone przynajmniej raz na rok. Umożliwi ono zarządowi i radzie nadzorczej banku ocenę systemów kontroli wewnętrznej w banku, pracy audytorów wewnętrznych oraz wskaże problemy w zakresie niezależności komórki audytu wewnętrznego, czy współpracy komórki z innymi jednostkami organizacyjnymi banku. Oprócz powyższego, sprawozdanie powinno również zawierać propozycje wskazujące nowe kierunki badań w obszarze audytu wewnętrznego, czy doskonalenia procesów pracy i procedur zarządzania.

B.3.2. Zapewnienie profesjonalnego poziomu wykonywania kontroli

Rekomendacja 15

Audytorzy wewnętrzni powinni: posiadać odpowiednie kwalifikacje, doświadczenie i umiejętności do wykonywania powierzanych im zadań, cechować się odpowiednią postawą etyczną, mieć zapewnione wynagrodzenie na poziomie umożliwiającym zatrudnianie i utrzymywanie wysoko wykwalifikowanych specjalistów oraz możliwości udziału w szkoleniach, w celu podnoszenia kwalifikacji.

- 15.1. Szybkie tempo zmian w sektorze bankowym i pojawianie się nowych, złożonych produktów bankowych wymaga od audytorów wewnętrznych ciągłego uzupełniania wiedzy w tym zakresie, a także w zakresie technik zarządzania ryzykiem. Obowiązkiem rady nadzorczej i zarządu banku jest zapewnienie, że audytorzy wewnętrzni posiadają wystarczające kwalifikacje, doświadczenie i umiejętności do badania wszystkich istotnych rodzajów ryzyka, które występują w działalności banku (np. zapewnienie odpowiedniego przeszkolenia pracowników komórki audytu wewnętrznego, zatrudnienie specjalistów wysokiej klasy itp.). Niskiej jakości kontroli wewnętrznej nie można tłumaczyć brakiem pracowników o odpowiednich kwalifikacjach zawodowych. Zatrudniając zatem pracownika w komórce audytu wewnętrznego, należy kierować się przede wszystkim oceną merytorycznej i etycznej postawy kandydata, a następnie zapewnić mu uczestnictwo w szkoleniach, w celu podnoszenia kwalifikacji. Należy również zwrócić uwagę na możliwość zaistnienia konfliktu interesów, mogącego wynikać z faktu zatrudnienia osoby, która jest powiązana personalnie z zarządem lub radą nadzorczą, kierownictwem jednostek organizacyjnych banku. Bank powinien ustalić poziom wynagrodzeń w komórce audytu wewnętrznego na poziomie, umożliwiającym zatrudnianie wysoko wykwalifikowanych specjalistów. Jednocześnie banki powinny posiadać opracowane metody okresowego sprawdzania kwalifikacji i oceny wyników pracy audytorów wewnętrznych.
- 15.2. Kontrolą mogą kierować tylko osoby, które posiadają wiedzę i umiejętności, a także doświadczenie wystarczające do wykonywania czynności kontrolnych w banku, oraz których bezstronność nie może być podważana.
- 15.3. Kierujący komórką audytu wewnętrznego powinien mieć zagwarantowaną możliwość współpracy ze specjalistami z danej dziedziny lub uzupełnienia składu zespołu przeprowadzającego kontrolę o takich specjalistów (np. ds. systemów informatycznych, prawników), którzy będą wykonywać swoje zadania niezależnie i obiektywnie, zachowując równocześnie tajemnicę w zakresie uzyskanych podczas kontroli informacji.
- 15.4. W wyjątkowych przypadkach, gdy bank nie posiada zasobów pozwalających na zapewnienie odpowiedniego poziomu jakości kontroli wykonywanej przez audytorów wewnętrznych odnośnie danego obszaru, dopuszcza się możliwość korzystania ze wsparcia podmiotów zewnętrznych, dysponujących niezbędną wiedzą w tym zakresie. Należy przy tym wyraźnie podkreślić, że powyższe nie oznacza możliwości przekazania kompetencji i odpowiedzialności komórki audytu wewnętrznego w zakresie przeprowadzanej kontroli, ewentualne korzystanie ze wsparcia podmiotów zewnętrznych, może mieć bowiem tylko i wyłącznie charakter pozyskania dodatkowej wiedzy eksperckiej.

W każdym przypadku skorzystania z wyżej wymienionej możliwości, w raporcie pokontrolnym należy wyraźnie zaznaczyć, iż kontrola przeprowadzana była z wykorzystaniem zasobów zewnętrznych, jak również przedstawić szczegółowe uzasadnienie zastosowania takiego rozwiązania.

- 15.5. Zarząd i rada nadzorcza banku powinny zapewnić wszelką niezbędną pomoc w prawidłowym i rzetelnym wykonywaniu obowiązków przez pracowników komórki audytu wewnętrznego, w tym umożliwić podnoszenie kwalifikacji, w celu utrzymywania odpowiedniej jakości audytu wewnętrznego.

Rekomendacja 16

Działanie komórki audytu wewnętrznego powinno podlegać regularnej ocenie zewnętrznej, nie rzadziej jednak niż co pięć lat.

- 16.1. Działanie komórki audytu wewnętrznego powinno podlegać regularnej ocenie zewnętrznej, nie rzadziej jednak niż co pięć lat. Nadzór oczekuje, iż pierwsze takie oceny zostaną przeprowadzone nie później niż do 31 grudnia 2013 r.

B.3.3. Planowanie i wykonywanie kontroli

Rekomendacja 17

Kontrola prowadzona przez komórkę audytu wewnętrznego powinna przebiegać zgodnie z wewnętrznymi procedurami, według ustalonego porządku (obszary kontroli i harmonogram).

- 17.1. Kontrola wykonywana przez audyt wewnętrzny powinna przebiegać według następujących etapów:
- 1) planowanie,
  - 2) przygotowanie,
  - 3) przeprowadzenie kontroli i sformułowanie wniosków,
  - 4) czynności pokontrolne.
- 17.2. Kontrola powinna przebiegać zgodnie z wewnętrznymi procedurami, według ustalonego porządku (obszary kontroli i harmonogram). Kontrola nie może nadmiernie zakłócać rytmu pracy oraz utrudniać wykonywania obowiązków przez pracowników jednostek objętych kontrolą. Kierujący komórką audytu wewnętrznego jest odpowiedzialny za właściwy nadzór kontroli, począwszy od etapu planowania do jej zakończenia, łącznie z postępowaniem pokontrolnym.

Rekomendacja 18

W planowaniu kontroli przez komórkę audytu wewnętrznego powinny być uwzględnione programy i plany kilkuletnie oraz roczne, a także harmonogramy określające zestaw czynności dotyczących poszczególnych kontroli.

- 18.1. W planowaniu kontroli powinny być uwzględnione programy i plany kilkuletnie oraz roczne, a także harmonogramy określające zestaw czynności dotyczących poszczególnych kontroli. Programy i plany kilkuletnie lub roczne powinny określać częstotliwość kontroli, w zależności od przyjętych w banku wyników identyfikacji zagrożeń i poziomu ryzyka. Częściej należy kontrolować obszary o zwiększonym stopniu ryzyka lub mające większe znaczenie dla funkcjonowania banku oraz zwiększać częstotliwość kontroli, jeśli ujawnione zostały znaczące/istotne nieprawidłowości i problemy, albo jeśli wprowadzono istotne zmiany w odniesieniu do oferowanych produktów i usług, metodologii, pomiaru i monitorowania ryzyka czy ogólnego profilu ryzyka banku.
- 18.2. Plany kilkuletnie oraz roczne, sporządzone w formie pisemnej, powinny być przedłożone do akceptacji radzie nadzorczej banku (w przypadku szczególnych badań zleczanych przez radę nadzorczą banku, dokument nie musi być zaakceptowany przez zarząd) i zatwierdzenia prezesowi zarządu. Są one również udostępnione audytorom zewnętrznym i nadzorowi bankowemu – badającym i oceniającym skuteczność systemu kontroli wewnętrznej.
- 18.3. Dodatkowo, plany kontroli (poza wynikami wstępnego procesu identyfikacji obszarów ryzyka), powinny uwzględniać potwierdzone zdarzenia zaobserwowane podczas monitorowania poszczególnych czynno-

ści, uwagi pracowników oraz propozycje i wymagania zarządu i rady nadzorczej banku, a także nadzoru bankowego i audytora zewnętrznego. Wskazane jest również, aby w planach kontroli zostały uwzględnione planowane zmiany zachodzące w banku, np. restrukturyzacja.

- 18.4. Powinny być przeprowadzane również kontrole nieplanowane, na zlecenie zarządu lub rady nadzorczej banku, we wskazanych obszarach działalności banku lub obejmujących określone zagadnienia, czy transakcje.
- 18.5. Plan każdej kontroli powinien być opracowany w formie harmonogramu (kolejne czynności, zadania i odpowiedzialność poszczególnych pracowników ujęte w ramy czasowe), obejmującego etap przygotowania, kontroli właściwej i działań pokontrolnych. Plan kontroli powinien wynikać z planów kilkuletnich, bądź rocznych i mieć jasno określony:
- cel,
  - termin,
  - przedmiot badania (np. funkcjonowanie jednostki organizacyjnej, procesu),
  - procedury i metody przeprowadzenia kontroli,
  - czas przeznaczony na badanie,
  - podział szczegółowych zadań między członkami zespołu kontrolującego.
- 18.6. Plan kontroli powinien być zatwierdzony przez kierującego komórką audytu wewnętrznego.

Rekomendacja 19

W fazie przygotowania kontroli należy właściwie zaplanować czas niezbędny do przeprowadzenia kontroli oraz dokonać szczegółowego podziału zadań pomiędzy pracowników/członków zespołu kontrolującego, w celu zapewnienia odpowiedniej wydajności pracy, jakości badań.

- 19.1. Podjęcie czynności kontrolnych powinno być poprzedzone ustaleniem celu i zasadności przeprowadzenia kontroli. W fazie przygotowania kontroli, istotnymi elementami są:
- zebranie podstawowych informacji dotyczących obszaru poddanego kontroli, tj. struktura organizacyjna, kopie regulaminów i innych przepisów, charakter i ilość wykonywanych operacji, tryb załatwiania reklamacji i sposób ich rejestracji, które pozwolą oszacować czas niezbędny do przeprowadzenia kontroli, oraz
  - wyznaczenie pracowników posiadających niezbędne kwalifikacje, wiedzę, doświadczenie i niezależną pozycję wobec kontrolowanych pracowników, aby założony cel kontroli został osiągnięty.
- 19.2. Właściwe zaplanowanie czasu pracy niezbędnego do przeprowadzenia kontroli oraz szczegółowy podział zadań pomiędzy pracowników/członków zespołu kontrolującego, powinny zapewnić odpowiednią wydajność pracy i jakość badań.

Rekomendacja 20

Kontrola powinna być przeprowadzana na podstawie zatwierdzonego planu i pisemnych upoważnień dostarczonych przez kierującego komórką audytu wewnętrznego, zawierających zakres i termin jej przeprowadzenia oraz poprzedzona odpowiednim powiadomieniem (z wyjątkiem kontroli niezapowiedzianych). Podczas kontroli, pracownicy weryfikują i analizują uzyskane informacje. Wszelkie uwagi i wątpliwości pojawiające się podczas kontroli powinny być na bieżąco omawiane i wyjaśniane z odpowiednimi pracownikami.

- 20.1. Kontrola powinna być przeprowadzana na podstawie zatwierdzonego planu i pisemnych upoważnień dostarczonych przez kierującego komórką audytu wewnętrznego, zawierających zakres i termin jej przeprowadzenia. Kontrola powinna być przeprowadzona w dniach i godzinach pracy obowiązujących w jednostce kontrolowanej. Ewentualna zmiana terminu, czy zakresu kontroli wymaga pisemnej akceptacji kierującego komórką audytu wewnętrznego lub zlecającego kontrolę. Oznacza to, że kontrola powinna być przeprowadzona po uprzednim powiadomieniu kierującego jednostką kontrolowaną (z co najmniej 3-dniowym wyprzedzeniem). Niezapowiedziane kontrole, także takie, które nie zostały ujęte w planie, powinny być przeprowadzane w przypadku podejrzeń o nadużycia (np. mogą to być kontrole zagadnień kasowo-skarbcowych, systemów rozliczeń płatniczych i kontroli systemów informatycznych)

lub w przypadku konieczności przeprowadzenia badań w związku ze zdarzeniami i zmianami w środowisku banku, których nie można było przewidzieć (np. skargi klientów do KNF, UOKiK, GIODO). Audyt badając te zagadnienia, nie powinien uczestniczyć w działaniach mogących mieć wpływ na merytoryczne rozstrzygnięcie tego typu problemów (skarg). Skargi i reklamacje winny być rozpatrywane przez właściwe komórki merytoryczne, niezależne od tych, których dotyczą skargi lub jednostki nadrzędne, a audyt bada prawidłowość podjętych działań.

- 20.2. Podczas przeprowadzania kontroli, pracownicy komórki audytu wewnętrznego powinni weryfikować i analizować uzyskane informacje (np. istotne z punktu widzenia zdarzeń powodujących skutki finansowe), włączać do własnej dokumentacji roboczej kopie materiałów źródłowych oraz wyjaśnienia (w formie pisemnej) uzyskane od pracowników i kierującego jednostką kontrolowaną, na podstawie których stwierdzono nieprawidłowości i sformułowano określone wnioski, bądź zalecenia.
- 20.3. Wszelkie uwagi i wątpliwości pojawiające się podczas kontroli, powinny być na bieżąco omawiane i wyjaśniane z odpowiednimi pracownikami. Pisemne wyjaśnienia osób kontrolowanych powinny być dołączane do protokołu, w którym to protokole audytorzy odniosą się do stwierdzeń zawartych w takich wyjaśnieniach. Audytorzy wewnętrzni powinni dążyć do tego, aby stwierdzone nieprawidłowości były jak najszybciej usunięte, o ile jest to możliwe nawet podczas kontroli (odpowiedni zapis o tym fakcie powinien znaleźć się w raporcie pokontrolnym).

Rekomendacja 21

Zasady sporządzania raportów pokontrolnych powinny być sformalizowane.

- 21.1. Wymagania co do formy, zawartości, czy miejsca i terminu złożenia raportu pokontrolnego oraz częstotliwość przekazywania raportów zarządowi, radzie nadzorczej (np. zbiorczy raport kontrolny), powinny być jasno określone i sprecyzowane w regulaminie kontroli. Raport pokontrolny powinien zawierać ustalenia w pełni udokumentowane w materiale roboczym. Istotne ustalenia dotyczące nieprawidłowości, które zostały już usunięte, również powinny być w nim opisane.
- 21.2. Dodatkowo, raport pokontrolny powinien wskazywać istniejące niepożądane zjawiska i związane z nimi występujące już lub potencjalne ryzyka, które oddziałują lub w najbliższym czasie mogą oddziaływać na działalność banku oraz powinien zawierać zalecenia podjęcia stosownych działań. Jednym z zaleceń może być monitorowanie przez pracowników jednostki podlegającej kontroli, obszaru, w którym stwierdzono nieprawidłowości oraz informowanie komórki audytu wewnętrznego o efektach podjętych działań.
- 21.3. Audytorzy wewnętrzni powinni także wskazać na elementy otoczenia banku, które mogą mieć wpływ na ryzyko ponoszone przez bank.
- 21.4. Raport pokontrolny powinien być sporządzony terminowo, w formie pisemnej, powinien być obiektywny, zwięzły i konstruktywny. Wskazane jest, aby zawierał on następujące elementy:
- opis wykonania zaleceń i skutków podjętych działań po ostatniej kontroli,
  - cel, zakres oraz przyjęte metody kontroli,
  - wskazanie sposobów i metod naprawczych, wraz z terminem ich wykonania.
- 21.5. Stwierdzone fakty oraz opinie i wyniki kontroli powinny być omówione z kierownictwem jednostki podlegającej kontroli, przy czym w spotkaniu powinien brać udział członek zarządu nadzorujący pracę jednostki poddanej kontroli lub kierujący pionem organizacyjnym, w strukturze którego znajduje się ta jednostka. Celem spotkania jest uzyskanie stanowiska oraz dodatkowych wyjaśnień, o ile nie zostały one wcześniej uwzględnione (ustalenia mogą być omawiane z kierującym jednostką kontrolowaną w trakcie kontroli, etapami). W regulaminie kontroli powinny być ujęte rozwiązania dotyczące ewentualnego procesu odwoławczego, tzn. trybu postępowania w przypadku, gdy jednostka poddana kontroli nie zgadza się z opiniami i wnioskami z kontroli.
- 21.6. Raport pokontrolny nie musi posiadać akceptacji kierownictwa kontrolowanego obszaru odnośnie jego zawartości, tj. stwierdzonych nieprawidłowości, przed złożeniem raportu pokontrolnego zarządowi banku i/lub radzie nadzorczej banku. Warto przy tym dodać, że oznaczając to, że audytorzy wewnętrzni powinni być przygotowani na potencjalną atmosferę konfliktu, nieufności, braku zgody czy aprobaty dla ich pracy ze strony pracowników kontrolowanych jednostek.

- 21.7. Kierujący komórką audytu wewnętrznego przekazuje raport pokontrolny prezesowi zarządu banku. Wskazane jest omówienie wyników kontroli na posiedzeniach zarządu. Dodatkowo, raporty pokontrolne mogą być na bieżąco udostępniane radzie nadzorczej, a informacje na temat stwierdzonych nieprawidłowości i wniosków wynikających z przeprowadzonego audytu wewnętrznego oraz działań podejmowanych w celu ich usunięcia, rada nadzorcza otrzymuje z częstotliwością określoną w ustawie — Prawo bankowe. Oprócz powyższego, rada nadzorcza otrzymuje również raporty z kontroli, które sama zleciła.
- 21.8. Szczegółowy zakres informacji, jakie na podstawie czynności kontroli wewnętrznej otrzymuje zarząd i rada nadzorcza, został określony w uchwale KNF.
- 21.9. Raport pokontrolny jest również udostępniany nadzorowi bankowemu i audytorowi zewnętrznemu.
- 21.10. Informacje dotyczące wyników sprawowania funkcji kontrolnych, uzyskane bezpośrednio od kierownictwa poszczególnych jednostek organizacyjnych oraz od kierującego komórką audytu wewnętrznego, powinny stanowić dla rady nadzorczej banku i jego zarządu, podstawę do zlecenia kontroli określonego obszaru oraz podstawę do podejmowania decyzji w ramach racjonalnego kierowania bankiem, przy czym ważny jest stopień zagrożenia.
- 21.11. Audytorzy wewnętrzni ponoszą pełną odpowiedzialność za przygotowany raport pokontrolny. Odpowiedzialność audytorów wewnętrznych należy rozpatrywać również w odniesieniu do proponowanych działań naprawczych.

Rekomendacja 22

Jednostka poddana kontroli realizuje — w zakresie swoich kompetencji — zalecenia pokontrolne i jest zobowiązana do przekazania komórce audytu wewnętrznego informacji o terminach i skutkach podjętych działań naprawczych związanych z przeprowadzoną kontrolą.

- 22.1. Sposób sprawdzenia wykonania zaleceń pokontrolnych w trakcie następnej kontroli lub podczas odrębnego postępowania pokontrolnego, powinien wynikać z regulaminu kontroli. Jednostka poddana kontroli realizuje — w zakresie swoich kompetencji — zalecenia pokontrolne i jest zobowiązana do przekazania komórce audytu wewnętrznego informacji o terminach i skutkach podjętych działań naprawczych związanych z przeprowadzoną kontrolą.
- 22.2. Z uwagi, iż zalecenie kierowane może być do więcej niż jednej jednostki, regulamin kontroli powinien zawierać tryb wskazania jednostki odpowiedzialnej za realizację zaleceń.
- 22.3. Realizacja zaleceń pokontrolnych jest monitorowana przez komórkę audytu wewnętrznego.

B.3.4. Kontrola wewnętrzna w oddziałach banku

Rekomendacja 23

Struktura audytu wewnętrznego w banku powinna wynikać ze struktury organizacyjnej banku.

- 23.1. Banki stosują różne rozwiązania organizacyjne w celu przeprowadzenia badań kontrolnych w oddziałach. Badania te mogą być przeprowadzane przez zespoły audytorów wewnętrznych z centrali banku, bądź też zespoły złożone z pracowników terenowych komórki audytu wewnętrznego. Nadzór bankowy nie preferuje w tym zakresie szczególnego rozwiązania, ale rekomenduje przestrzeganie zasady, że wszyscy pracownicy wykonujący czynności kontrolne są pracownikami komórki audytu wewnętrznego i podlegają kierującemu tą jednostką w centrali banku i otrzymują wynagrodzenie, zgodnie z taryfikatorem ustalonym dla tej jednostki. Odnoszą się do nich zasady szkolenia audytorów wewnętrznych.
- 23.2. Jakość pracy osób zatrudnionych w oddziale banku, o ile bank zdecyduje się na utworzenie stanowiska audytu wewnętrznego w każdej jednostce organizacyjnej banku, badające jakość oddziałowego systemu kontroli wewnętrznej, powinna okresowo podlegać ocenie przełożonego komórki audytu wewnętrznego z centrali banku.
- 23.3. Procedury określające organizację pracy w oddziale, muszą zawierać elementy kontroli wewnętrznej. Banki powinny indywidualnie rozważyć celowość utworzenia samodzielnego stanowiska audytora we-

wewnętrznego w danym oddziale banku. W celu zapewnienia niezależności i bezstronności, pracownik ten powinien podlegać kierującemu komórką audytu wewnętrznego (w centrali), a jego skuteczność i jakość pracy wymaga przyznania mu szczególnych uprawnień, polegających na możliwości bezpośredniego zwracania się do dyrektora oddziału o wyjaśnienie wątpliwości. Ponieważ kierujący komórką audytu wewnętrznego w centrali banku odpowiada za kontrolę wewnętrzną w całym banku, plan kontroli powinien obejmować przeprowadzanie kontroli również w oddziałach banku.

- 23.4. Banki jednooddziałowe bądź te, które zdecydują się na utworzenie stanowiska audytu wewnętrznego w swoich oddziałach, powinny kierować się zasadą, że pracownicy audytu posiadają pełną niezależność, odpowiednie kwalifikacje i wiedzę fachową. Przy wyborze osób na stanowiska audytorów wewnętrznych należy również zwracać szczególną uwagę na możliwość wystąpienia potencjalnych konfliktów interesów, związanym z np. czynnościami, którymi dotychczas zajmował się / zajmuje się nadal pracownik delegowany do komórki audytu, a czynnościami wykonywanymi w ramach audytu wewnętrznego (np. przeglądu należności w oddziale nie może dokonywać inspektor kredytowy, uczestniczący w procesie analizy wniosku kredytowego i przyznania kredytu). Innym obszarem potencjalnego konfliktu interesów, może być istnienie powiązań personalnych audytorów wewnętrznych oraz pracowników oddziału, w którym wykonywane są czynności kontrolne.

B.3.5. Współpraca komórki audytu wewnętrznego z nadzorem bankowym i audytorem zewnętrznym

Rekomendacja 24

Należy zapewnić właściwą koordynację działań kontrolnych w banku oraz odpowiednie warunki do współpracy z podmiotami zewnętrznymi uprawnionymi do dokonywania kontroli, celem wymiany informacji, doświadczeń i opinii.

- 24.1. Kierujący komórką audytu wewnętrznego powinien zapewnić właściwą koordynację działań kontrolnych w banku. Dlatego też, ustalenia pokontrolne komórki audytu wewnętrznego w banku są udostępniane nadzorowi bankowemu i audytorowi zewnętrznemu, co pozwoli ustalić, bądź zweryfikować zakres ich badań.
- 24.2. Podobnie, kierujący komórką audytu wewnętrznego powinien znać treść uwag, opinii i zaleceń nadzoru bankowego i audytora zewnętrznego, kierowanych do zarządu banku. Informacje te powinny być uwzględniane w bieżącej oraz planowanej działalności komórki audytu wewnętrznego i obejmować np. nowe rodzaje ryzyka, weryfikację procedur, limitów, czy badanie terminowości realizacji zaleceń wydanych przez nadzór bankowy. Współpraca między w/w podmiotami może przybierać różne formy zaakceptowane przez strony, np. wymiana doświadczeń, opiniowanie czy dyskusowanie w zakresie tworzenia i weryfikacji procedur oraz metodologii pracy audytorów.
- 24.3. Zarząd banku i rada nadzorcza powinny ustalić zasady współpracy komórki audytu wewnętrznego banku, którego podmiot dominujący ma siedzibę za granicą Rzeczypospolitej Polskiej lub banku z udziałem kapitału zagranicznego, z audytorami tego podmiotu dominującego / udziałowców zagranicznych, mając na uwadze, że podczas wymiany informacji może wystąpić dostęp osób trzecich do informacji prawnie chronionych.

II. NADZÓR NAD SYSTEMEM KONTROLI WEWNĘTRZNEJ

Rada nadzorcza banku sprawuje nadzór nad wprowadzeniem systemu kontroli wewnętrznej oraz ocenia adekwatność i skuteczność tego systemu, natomiast komitet audytu monitoruje skuteczność systemu kontroli wewnętrznej, audytu wewnętrznego oraz zarządzania ryzykiem. Procedury i mechanizmy kontroli wewnętrznej podlegają przeglądowi i ocenie w ramach audytu wewnętrznego, o którym mowa w ustawie — Prawo bankowe.

III. STANDARDY PRAKTYKI ZAWODOWEJ ORAZ ZASADY ETYKI AUDYTORA WEWNĘTRZNEGO

W opinii nadzoru bankowego, banki powinny we własnym zakresie opracować podstawowe standardy praktyki zawodowej audytora wewnętrznego, bądź przyjąć uznane standardy, opracowane przez instytucję zewnętrzną (np. Międzynarodowe Standardy Praktyki Zawodowej Audytu Wewnętrznego Instytutu Audytorów Wewnętrznych IIA (*International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing of The Institute of Internal Auditors, IIA*)).

Analogicznie, banki powinny we własnym zakresie opracować podstawowe zasady etyczne audytora wewnętrznego, bądź przyjąć uznany kodeks etyki audytorów wewnętrznych, opracowany przez instytucję zewnętrzną (np. Kodeks Etyki Instytutu Audytorów Wewnętrznych IIA (*The Code of Ethics of The Institute of Internal Auditors, IIA*)).

W szczególności, kodeks nie może stwarzać sytuacji niejasnych i wymagających dokonywania wyboru przez audytorów wewnętrznych pomiędzy tym, co jest lepsze dla banku, a tym, co wygodniejsze dla nich, jako pracowników banku.

W szczególności, od audytorów wewnętrznych oczekuje się stosowania następujących zasad:

- 1) Audytor wewnętrzny wykonuje swoje obowiązki i zadania obiektywnie, z należytą starannością, skutecznością, ostrożnością, uczciwie i z rozważą.
- 2) Audytor wewnętrzny zachowuje lojalność (wobec banku) we wszystkich sprawach odnoszących się do zakresu działalności banku oraz zachowuje w tajemnicy wszystkie fakty ujawnione podczas kontroli.
- 3) Audytor wewnętrzny nie angażuje się świadomie w żadną działalność, która jest niegodna jego zawodu.
- 4) Audytor wewnętrzny postępuje w sposób, który nie jest sprzeczny z interesami banku lub może mieć niekorzystny wpływ na jego możliwości zachowania obiektywizmu i niezależności w wykonywaniu zadań i obowiązków.
- 5) Audytor wewnętrzny nie przyjmuje żadnych korzyści majątkowych od kontrolowanych.
- 6) Audytor wewnętrzny przeprowadza kontrole zagadnień, które może wykonać i zakończyć na profesjonalnym poziomie.
- 7) Audytor wewnętrzny jest ostrożny i rozważny w stosowaniu i wykorzystaniu informacji uzyskanych podczas kontroli. Nie wykorzystuje informacji poufnych w sposób sprzeczny z prawem lub szkodliwy dla interesu banku lub w celu osiągnięcia korzyści osobistych.
- 8) Audytor wewnętrzny ujawnia w raporcie pokontrolnym wszystkie znane zdarzenia, fakty i materiały, w tym te, których zatajenie mogłoby zniekształcić sprawozdanie z kontrolowanej działalności lub świadczyć o występowaniu nielegalnych praktyk.
- 9) Audytor wewnętrzny utrzymuje swoje kwalifikacje zawodowe na wysokim poziomie i dąży do ich podniesienia, jak również dba o sprawność, skuteczność i wysoką jakość pracy.
- 10) Audytor wewnętrzny odznacza się wysokim stopniem kompetencji, etyki zawodowej i godności.
- 11) Audytor wewnętrzny powinien wykonywać swoje obowiązki zgodnie z ustalonymi standardami.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	168
LISTA REKOMENDACJI	170
I. SYSTEM KONTROLI WEWNĘTRZNEJ	173
A. CELE I ORGANIZACJA SYSTEMU KONTROLI WEWNĘTRZNEJ	173
A.1. Nadzór ze strony zarządu i rady nadzorczej	173
A.2. Komitet audytu	175
A.3. Czynności kontrolne wykonywane przez pracowników i podział obowiązków	175
A.4. Informacja i jej komunikowanie	176
A.5. Monitorowanie mechanizmów kontrolnych i korygowanie błędów	176
B. FUNKCJONOWANIE SYSTEMU KONTROLI WEWNĘTRZNEJ	176
B.1. Mechanizmy kontroli ryzyka	177
B.2. Badanie zgodności działania banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi	177
B.3. Funkcje komórki audytu wewnętrznego	177
B.3.1. Usytuowanie, uprawnienia, zakres badań i odpowiedzialności komórki audytu wewnętrznego	177
B.3.1.1. Usytuowanie komórki audytu wewnętrznego	178
B.3.1.2. Uprawnienia komórki audytu wewnętrznego	178
B.3.1.3. Zakres badań komórki audytu wewnętrznego	179
B.3.1.4. Odpowiedzialność komórki audytu wewnętrznego	180
B.3.2. Zapewnienie profesjonalnego poziomu wykonywania kontroli	181
B.3.3. Planowanie i wykonywanie kontroli	182
B.3.4. Kontrola wewnętrzna w oddziałach banku	185
B.3.5. Współpraca komórki audytu wewnętrznego z nadzorem bankowym i audytorem zewnętrznym	186
II. NADZÓR NAD SYSTEMEM KONTROLI WEWNĘTRZNEJ	186
III. STANDARDY PRAKTYKI ZAWODOWEJ ORAZ ZASADY ETYKI AUDYTORA WEWNĘTRZNEGO	186

41

UCHWAŁA Nr 257/2011 KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO

z dnia 4 października 2011 r.

w sprawie standardów wyłaniania kandydatów na kuratora banku lub członka zarządu komisarycznego banku

Na podstawie art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym (Dz. U. Nr 157, poz. 1119, z późn. zm.¹⁾) uchwala się, co następuje:

§ 1

Uchwała określa:

- 1) jednolite wymogi jakie powinni spełniać kandydaci na kuratora banku lub członka zarządu komisarycznego banku;
- 2) sposób zgłaszania się przez osoby chcące uzyskać status kandydata na kuratora banku lub członka zarządu komisarycznego banku oraz tryb dokonywania oceny tych zgłoszeń;
- 3) zasady aktualizacji informacji o kandydatach na kuratora banku lub członka zarządu komisarycznego banku oraz współpracy Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego, zwanego dalej „UKNF”, z tymi kandydatami.

§ 2

Osoba powoływana na kuratora albo członka zarządu komisarycznego banku powinna spełniać wymogi stawiane przez ustawę członkowi zarządu banku. Spełnianie przez kandydata tych wymogów oceniane jest w toku postępowania administracyjnego w sprawie ustanowienia kuratora albo ustanowienia zarządu komisarycznego banku.

§ 3

1. Urząd Komisji Nadzoru Finansowego prowadzi stałą listę kandydatów na kuratora banku oraz członka zarządu komisarycznego banku, zwaną dalej „listą”, z wyodrębnieniem osób będących kandydatami na kuratora banku i osób będących kandydatami na członka zarządu komisarycznego banku.
2. Prowadzenie listy nie ogranicza możliwości powołania na stanowisko kuratora banku lub członka zarządu komisarycznego banku osoby nie wpisanej na listę lub wpisanej na listę jako kandydat do innej funkcji.

¹⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2007 r. Nr 42, poz. 272 i Nr 49, poz. 328, z 2008 r. Nr 209, poz. 1317, Nr 228, poz. 1507 i Nr 231, poz. 1546, z 2009 r. Nr 42, poz. 341, Nr 77, poz. 649 i Nr 165, poz. 1316, z 2010 r. Nr 126, poz. 853 oraz z 2011 r. Nr 75, poz. 398, Nr 131, poz. 763, Nr 199, poz. 1175 i Nr 205, poz. 1208.

§ 4

1. Wpis na listę dokonywany jest na podstawie zgłoszenia zainteresowanej osoby, która wyraża gotowość niezwłocznego podjęcia obowiązków kuratora banku lub członka zarządu komisarycznego banku i spełnia określone w uchwale wymogi dla kandydata do takiej funkcji. Ta sama osoba może być równocześnie kandydatem na kuratora banku i członka zarządu komisarycznego banku.
2. Wpis na listę nie skutkuje obowiązkiem powołania danej osoby na kuratora banku lub członka zarządu komisarycznego banku.

§ 5

Kandydat na kuratora banku powinien:

- 1) posiadać wykształcenie wyższe, w szczególności ekonomiczne, prawnicze lub z zakresu nauk o zarządzaniu;
- 2) posiadać co najmniej trzyletnie doświadczenie zawodowe związane z sektorem bankowym.

§ 6

Kandydat na członka zarządu komisarycznego banku powinien:

- 1) posiadać wykształcenie wyższe, w szczególności ekonomiczne, prawnicze lub z zakresu nauk o zarządzaniu;
- 2) posiadać co najmniej trzyletnie doświadczenie zawodowe związane z sektorem bankowym uzyskane na stanowisku kierowniczym lub samodzielnym.

§ 7

1. Kandydatem na kuratora banku lub członka zarządu komisarycznego banku nie może być osoba:
  - 1) karana za popełnione umyślnie przestępstwo przeciwko mieniu, obrotowi gospodarczemu lub obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi;
  - 2) odsunięta przez sąd od pełnienia obowiązków syndyka lub odwołana z funkcji kuratora z powodu nienależytego pełnienia obowiązków.
2. Kandydatem na kuratora banku lub członka zarządu komisarycznego banku nie może być także osoba, na którą w drodze prawomocnej decyzji organu właściwego w sprawach nadzoru bankowego, ubezpiecze-

niowego, emerytalnego, nadzoru nad rynkiem kapitałowym, a także innych rodzajów nadzoru wchodzących w zakres nadzoru finansowego w rozumieniu art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym, została nałożona kara administracyjna.

§ 8

1. Zgłoszenie, o którym mowa w § 4 ust. 1 zawiera:

- 1) imię i nazwisko osoby zgłaszającej się;
- 2) wskazanie rodzaju funkcji, do podjęcia której osoba zgłaszająca się deklaruje gotowość;
- 3) dane teleadresowe osoby zgłaszającej się, w zakresie pozwalającym na stały i bezpośredni kontakt z tą osobą;
- 4) życiorys zawodowy osoby zgłaszającej się, w tym informacje pozwalające ocenić spełnianie wymogów, o których mowa odpowiednio w § 5 lub § 6.

2. Do zgłoszenia dołącza się:

- 1) oświadczenie o prowadzonych przeciw osobie zgłaszającej się postępowaniach karnych, karnych skarbowych, dyscyplinarnych lub egzekucyjnych albo o braku takich postępowań;
- 2) oświadczenie, że:
  - a) osoba zgłaszająca się nie spowodowała udokumentowanych strat majątkowych w obecnym lub poprzednich miejscach pracy,
  - b) wobec osoby zgłaszającej się nie został orzeczony zakaz prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek oraz pełnienia funkcji reprezentanta lub pełnomocnika przedsiębiorcy, członka rady nadzorczej i komisji rewizyjnej w spółce akcyjnej, spółce z ograniczoną odpowiedzialnością lub spółdzielni;

3) informację o osobie zgłaszającej się wydaną przez Krajowy Rejestr Karny, a w przypadku gdy osoba zgłaszająca się jest obcokrajowcem — inny, równoważny dokument, wydany przez właściwy organ państwa, którego obywatelstwo posiada osoba zgłaszająca się;

4) zgodę osoby zgłaszającej się na przetwarzanie danych osobowych o treści:

„Wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych w zakresie niezbędnym do oceny mojej kandydatury na kuratora banku lub członka zarządu komisarycznego banku.”.

3. Zgłoszenia nie spełniające wymogów, o których mowa w ust. 1 i 2 są zwracane osobie zgłaszającej się.

§ 9

1. Osobą zgłaszającą się nie może być osoba zatrudniona w UKNF.

2. Zakaz, o którym mowa w ust. 1 wygasa po upływie 6 miesięcy od dnia rozwiązania stosunku pracy z UKNF.

§ 10

1. Zadania UKNF wynikające z niniejszej uchwały realizuje Pion Nadzoru Bankowego, zwany dalej: „PNB”.

2. Dyrektor Zarządzający PNB lub upoważniona przez niego osoba może zwracać się do osób zgłaszających się o dodatkowe wyjaśnienia lub uzupełnienie przedstawionych w zgłoszeniu informacji.

3. W terminie 30 dni od dnia otrzymania kompletnego zgłoszenia, a w przypadku o którym mowa w ust. 2, od dnia udzielenia dodatkowych wyjaśnień lub uzupełnienia informacji, Dyrektor Zarządzający PNB lub upoważniona przez niego osoba informuje osobę zgłaszającą się o wyniku oceny jej zgłoszenia, a w przypadku gdy ocena jest pozytywna dokonuje także wpisu osoby zgłaszającej się na listę.

4. Od oceny, o której mowa w ust. 3, nie przysługuje odwołanie.

§ 11

Osoby wpisane na listę są zobowiązane zawiadamiać UKNF o wszelkich okolicznościach:

1) mogących mieć wpływ na ich gotowość do pełnienia funkcji kuratora banku lub członka zarządu komisarycznego banku, w tym o wycofaniu kandydatury lub zawieszeniu swojej gotowości do pełnienia funkcji kuratora banku albo członka zarządu komisarycznego banku;

2) stanowiących przeszkodę pozostawania kandydatem kuratora banku albo członka zarządu komisarycznego banku, w szczególności o okolicznościach, o których mowa w § 7.

§ 12

1. Na podstawie zawiadomień, o których mowa w § 11, dokonuje się zmian wpisów na liście.

2. Zmiany na liście, w szczególności polegające na wykreśleniu kandydata z listy, mogą być dokonywane także na podstawie informacji posiadanych przez UKNF. O zmianach takich Dyrektor Zarządzający PNB lub upoważniona przez niego osoba informuje osobę, której zmiany dotyczą.

3. Niezależnie od działań, o których mowa w ust. 1 i 2, nie rzadziej niż raz w roku, dokonuje się weryfikacji danych dotyczących osób wpisanych na listę.

§ 13

Kandydaci na kuratora banku lub członka zarządu komisarycznego banku mogą być zapraszani do współpracy z UKNF polegającej w szczególności na:

1) uczestnictwie w specjalistycznych seminariach poświęconych zasadom:

§ 14

a) sprawowania funkcji kuratora banku oraz członka zarządu komisarycznego banku, w tym obowiązującym regulacjom prawnym,

Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Komisji Nadzoru Finansowego.

§ 15

b) nadzoru ostrożnościowego nad bankami, w szczególności w zakresie zmian w przepisach regulujących działalność banków oraz praktyki ich stosowania, jak również omówienia bieżących tendencji w systemach regulacyjnych i nadzorczych;

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

2) korzystaniu z oferty szkoleniowej dostępnej dla pracowników UKNF oraz proponowanej przez UKNF w ramach działalności edukacyjnej.

Przewodniczący
Komisji Nadzoru Finansowego

Stanisław Kluza

42

UCHWAŁA Nr 258/2011 KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO

z dnia 4 października 2011 r.

w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w banku

Na podstawie art. 9f, art. 9g oraz art. 128 ust. 6 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. — Prawo bankowe (Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665, z późn. zm.¹⁾) uchwala się, co następuje:

Rozdział 1

Zasady ogólne

§ 1

Zarządzanie ryzykiem, kontrola wewnętrzna oraz szacowanie kapitału wewnętrznego i dokonywanie przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego w banku realizowane są na podstawie pisemnych strategii, planów, procedur i analiz.

§ 2

System zarządzania ryzykiem i system kontroli wewnętrznej w banku odnoszą się do działalności prowadzonej bezpośrednio przez bank oraz uwzględniają funkcjonowanie banku w holdingach, o których mowa w art. 141f ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. — Prawo bankowe, zwanej dalej „ustawą — Prawo bankowe”.

§ 3

1. Rada nadzorcza banku zatwierdza strategię działania banku oraz zasady ostrożnego i stabilnego zarządzania bankiem.
2. Rada nadzorcza sprawuje nadzór nad zgodnością polityki banku w zakresie podejmowania ryzyka ze strategią i planem finansowym banku.

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 126, poz. 1070, Nr 141, poz. 1178, Nr 144, poz. 1208, Nr 153, poz. 1271, Nr 169, poz. 1385 i poz. 1387 i Nr 241, poz. 2074, z 2003 r. Nr 50, poz. 424, Nr 60, poz. 535, Nr 65, poz. 594, Nr 228, poz. 2260 i Nr 229, poz. 2276, z 2004 r. Nr 64, poz. 594, Nr 68, poz. 623, Nr 91, poz. 870, Nr 96, poz. 959, Nr 121, poz. 1264, Nr 146, poz. 1546 i Nr 173, poz. 1808, z 2005 r. Nr 83, poz. 719, Nr 85, poz. 727, Nr 167, poz. 1398 i Nr 183, poz. 1538, z 2006 r. Nr 104, poz. 708, Nr 157, poz. 1119, Nr 190, poz. 1401 i Nr 245, poz. 1775, z 2007 r. Nr 42, poz. 272 i Nr 112, poz. 769, z 2008 r. Nr 171, poz. 1056, Nr 192, poz. 1179, Nr 209, poz. 1315 i Nr 231, poz. 1546, z 2009 r. Nr 18, poz. 97, Nr 42, poz. 341, Nr 65, poz. 545, Nr 71, poz. 609, Nr 127, poz. 1045, Nr 131, poz. 1075, Nr 144, poz. 1176, Nr 165, poz. 1316, Nr 166, poz. 1317, Nr 168, poz. 1323 i Nr 201, poz. 1540, z 2010 r. Nr 40, poz. 226, Nr 81, poz. 530, Nr 126, poz. 853, Nr 182, poz. 1228 i Nr 257, poz. 1724 oraz z 2011 r. Nr 72, poz. 388, Nr 126, poz. 715, Nr 131, poz. 763, Nr 134, poz. 779 i 781, Nr 165, poz. 984, Nr 199, poz. 1175 i Nr 201, poz. 1181.

§ 4

Rada nadzorcza banku powinna zapewnić wybór członków zarządu posiadających odpowiednie kwalifikacje do sprawowania wyznaczonych im funkcji. Rada ocenia czy działania zarządu w zakresie kontroli nad działalnością banku są skuteczne i zgodne z polityką rady.

§ 5

Zarząd podejmując decyzje w ramach zarządzania bankiem uwzględnia rezultaty badań prowadzonych przez komórkę audytu wewnętrznego oraz biegłych rewidentów.

§ 6

1. Zarząd banku odpowiada za skuteczność systemu zarządzania ryzykiem, systemu kontroli wewnętrznej, procesu szacowania kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów, procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz za nadzór nad efektywnością tych procesów, wprowadzając niezbędne korekty i udoskonalenia w razie zmiany poziomu ryzyka w działalności banku, czynników otoczenia gospodarczego oraz nieprawidłowości w funkcjonowaniu systemów i procesów.
2. Struktura organizacyjna oraz systemy i procesy, o których mowa w ust. 1, powinny być dostosowane do wielkości oraz stopnia złożoności działalności banku.
3. W bankach znaczących pod względem wielkości, organizacji wewnętrznej oraz rodzaju, zakresu i złożoności prowadzonej działalności, działa komitet ds. wynagrodzeń, którego członkowie są powoływani przez radę nadzorczą lub komisję rewizyjną, spośród swoich członków. Komitet ds. wynagrodzeń wydaje opinie na temat polityki zmiennych składników wynagrodzeń, w tym wysokości i składników wynagrodzeń, kierując się ostrożnym i stabilnym zarządzaniem ryzykiem, kapitałem i płynnością oraz szczególną dbałością o długoterminowe dobro banku, interes akcjonariuszy, inwestorów i udziałowców banku.
4. Za bank znaczący pod względem wielkości, organizacji wewnętrznej oraz rodzaju, zakresu i złożoności prowadzonej działalności uznaje się bank, który spełnia co najmniej jeden z następujących warunków:
  - 1) akcje tego banku zostały dopuszczone do obrotu na rynku regulowanym w rozumieniu art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz. U. z 2010 r. Nr 211, poz. 1384 oraz z 2011 r. Nr 106, poz. 622 i Nr 131, poz. 763);

2) udział tego banku w aktywach sektora bankowego jest nie mniejszy niż 1%;

3) udział tego banku w depozytach sektora bankowego jest nie mniejszy niż 1%;

4) udział tego banku w funduszach własnych sektora bankowego jest nie mniejszy niż 1%.

5. Komisja Nadzoru Finansowego może uznać bank nie spełniający żadnego z warunków, o których mowa w ust. 4, za znaczący pod względem wielkości, organizacji wewnętrznej oraz rodzaju, zakresu i złożoności prowadzonej działalności, w przypadku gdy przemawiają za tym przesłanki o charakterze jakościowym, w szczególności stopień złożoności struktury organizacyjnej banku, złożoność użytkowanych systemów informatycznych, bądź złożoność dokonywanych przez bank operacji.

§ 7

1. Zarząd banku odpowiada za opracowanie, wprowadzenie oraz aktualizację pisemnych polityk, strategii oraz procedur w zakresie systemu zarządzania ryzykiem, systemu kontroli wewnętrznej oraz szacowania kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz polityki zmiennych składników wynagrodzeń.

2. Wewnętrzne procedury banku, o których mowa w ust. 1, określają w szczególności:

1) podział obowiązków, stosownie do struktury organizacyjnej banku;

2) zasady współpracy jednostek i komórek organizacyjnych banku;

3) zasady wyboru, wynagradzania i monitorowania pracowników sprawujących funkcje istotne dla banku oraz działania, których celem jest zapewnienie ciągłości realizacji funkcji istotnych dla banku.

§ 8

1. Zarząd banku wprowadza zatwierdzoną przez radę nadzorczą strukturę organizacyjną banku dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka.

2. Zarząd banku wprowadza podział realizowanych w banku zadań, który zapewnia niezależność funkcji pomiaru, monitorowania i kontrolowania ryzyka od działalności operacyjnej, z której wynika podejmowanie ryzyka przez bank.

§ 9

Zarząd banku przekazuje radzie nadzorczej banku określoną informację, przedstawiającą w sposób rzetelny, przejrzysty i syntetyczny rodzaje i wielkość ryzyka w działalności banku.

§ 10

Zarząd banku odpowiada za przejrzystość działań banku, w szczególności za politykę informacyjną w zakresie działalności banku, pozwalającą na ocenę skuteczności działania rady nadzorczej i zarządu banku w zakresie zarządzania bankiem, monitorowania stanu bezpieczeństwa działalności banku i za ocenę sytuacji finansowej banku.

§ 11

1. Zarząd banku zapewnia zgodność działania banku z obowiązującymi przepisami prawa, z uwzględnieniem działania banku na podstawie przepisów prawa innego państwa i powiązań banku z innymi podmiotami, które mogłyby utrudnić skuteczne zarządzanie bankiem.

2. Zarząd zapewnia, że bank prowadzi politykę służącą zarządzaniu wszystkimi istotnymi rodzajami ryzyka w działalności banku i posiada procedury w tym zakresie.

Rozdział 2

Zarządzanie ryzykiem

§ 12

1. Zarządzanie ryzykiem w banku realizowane jest na podstawie polityk i procedur dotyczących identyfikacji, pomiaru, monitorowania i kontroli ryzyka, opracowanych w formie pisemnej i zatwierdzonych przez zarząd banku lub odpowiednie komitety powołane przez zarząd banku.

2. Procedury wewnętrzne powinny być znane pracownikom banku uczestniczącym w procesie zarządzania ryzykiem. Procedury podlegają regularnej weryfikacji w celu ich dostosowania do zmian profilu ryzyka banku i otoczenia gospodarczego, w którym bank działa.

§ 13

W ramach realizowanych strategii i stosowanych procedur zarządzania ryzykiem bank wprowadza w szczególności:

1) w zakresie ryzyka kredytowego i kontrahenta:

a) kryteria oceny zdolności kredytowej klientów banku, umożliwiające ograniczanie ryzyka kredytowego związanego z produktami i usługami, które bank oferuje,

b) system klasyfikacji ekspozycji kredytowych do kategorii ryzyka i tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banku, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków (Dz. U. Nr 235, poz. 1589, z późn. zm.²⁾) lub system identyfikacji ekspozycji kredytowych, które utraciły wartość, dokonywania odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości bilansowych ekspozycji kredytowych i tworzenia rezerw na pozabilansowe ekspozycje kredytowe,

²⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. U. z 2009 r. Nr 78, poz. 652 i Nr 215, poz. 1668 oraz z 2010 r. Nr 164, poz. 1111.

- c) zasady dywersyfikacji portfela ekspozycji kredytowych, stosowne do ustalonego przez bank dopuszczalnego poziomu ryzyka kredytowego, z uwzględnieniem rynków, na których działa bank;
- 2) w zakresie ryzyka rezydualnego — pisemne zasady i procedury zarządzania ryzykiem wynikającym z mniejszej niż założona przez bank skuteczności stosowanych w banku technik ograniczania ryzyka kredytowego;
- 3) w zakresie ryzyka koncentracji — pisemne procedury zarządzania ryzykiem koncentracji, o którym mowa w § 1 pkt 1 uchwały nr 384/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie wymagań dotyczących identyfikacji, monitorowania i kontroli koncentracji zaangażowań, w tym dużych zaangażowań (Dz. Urz. KNF Nr 8, poz. 38, z 2010 r. Nr 2, poz. 11 oraz z 2011 r. Nr 9, poz. 33);
- 4) w zakresie ryzyka wynikającego z sekurytyzacji:
- a) procedury zarządzania ryzykiem pozwalające na dokonanie oceny ryzyka z tytułu przeprowadzonych transakcji sekurytyzacyjnych, w tym ryzyka utraty reputacji (występującego w przypadku złożonych struktur czy produktów), w szczególności w celu pełnego odzwierciedlenia ekonomicznej istoty transakcji — dla banku będącego inwestorem, bankiem sponsorującym lub inicjującym, o którym mowa w załączniku nr 18 do uchwały nr 76/2010 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka (Dz. Urz. KNF Nr 2, poz. 11, z późn. zm.³⁾), zwanej dalej „uchwałą w sprawie adekwatności kapitałowej”,
- b) plany zachowania płynności mające na celu uwzględnienie skutków planowej i przedterminowej spłaty należności — dla banku inicjującego odnawialne transakcje sekurytyzacyjne z opcją przedterminowej spłaty, o których mowa w załączniku nr 18 do uchwały w sprawie adekwatności kapitałowej;
- 5) w zakresie ryzyka wynikającego ze zmian warunków makroekonomicznych — zasady zarządzania i zabezpieczenia się przed ryzykiem wynikającym ze zmian warunków makroekonomicznych oraz jego wpływem na wysokość minimalnych wymogów kapitałowych w przyszłości;
- 6) w zakresie ryzyka rynkowego — procedury pozwalające na pomiar i zarządzanie elementami ryzyka rynkowego, które bank uznaje za istotne;
- 7) w zakresie ryzyka stopy procentowej w portfelu bankowym — procedury zarządzania ryzykiem wynikającym z możliwych zmian stóp procentowych, w odniesieniu do pozycji zaliczanych do portfela bankowego, obejmujące w szczególności testy warunków skrajnych mające na celu ustalenie, jakiej wielkości zmiany wartości ekonomicznej banku nastąpią przy założeniu nagłej i nieoczekiwanej zmiany poziomu stóp procentowych o 200 punktów bazowych;
- 8) w zakresie ryzyka operacyjnego:
- a) procedury zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym zasady identyfikacji, rejestracji i monitorowania straty z tytułu ryzyka operacyjnego oraz przyjęte przez bank określenie ryzyka operacyjnego dla potrzeb stosowania tych procedur, uwzględniające elementy, o których mowa w § 1 załącznika nr 14 do uchwały w sprawie adekwatności kapitałowej oraz uwzględniające zdarzenia charakteryzujące się niską częstotliwością występowania, lecz wysokimi stratami,
- b) plany utrzymania ciągłości działania zapewniające ciągle i niezakłócone działanie banku oraz plany awaryjne służące zapewnieniu możliwości prowadzenia bieżącej działalności banku i ograniczeniu strat w przypadku wystąpienia niekorzystnych zdarzeń wewnętrznych i zewnętrznych mogących poważnie zakłócić tę działalność,
- c) zasady zarządzania kadrami (zasobami ludzkimi), w tym rekrutacji, monitorowania potrzeb kadrowych oraz planowania zaplecza kadrowego (kadry rezerwowej),
- d) zasady zarządzania ryzykiem powierzenia wykonywania czynności podmiotom zewnętrznym;
- 9) w zakresie ryzyka płynności:
- a) procedury zarządzania płynnością z uwzględnieniem podziału kompetencji i odpowiedzialności,
- b) metody identyfikacji, pomiaru oraz monitorowania płynności,
- c) plany awaryjne zapewniające niezakłócone prowadzenie działalności z uwzględnieniem zachowania płynności w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych.

§ 14

Bank wprowadza procedury zarządzania innymi niż wymienione w § 13 rodzajami ryzyka, które zostały zidentyfikowane jako istotne w prowadzonej działalności bankowej.

§ 15

1. Bank stosuje metody (modele) identyfikowania i pomiaru ryzyka związanego z jego działalnością dostosowane do profilu, skali i złożoności ryzyka.
2. Częstotliwość pomiaru ryzyka dostosowana jest do wielkości oraz charakteru poszczególnych rodzajów ryzyka w działalności banku.
3. Stosowane przez bank metody (modele) pomiaru ryzyka uwzględniają aktualnie prowadzoną oraz planowaną działalność banku.
4. Stosowane metody (modele) lub systemy pomiaru ryzyka, w szczególności ich założenia, są poddawane okresowej ocenie wewnętrznej uwzględniającej testowanie i weryfikację historyczną.

§ 16

1. W ramach pomiaru ryzyka bank przeprowadza testy warunków skrajnych.

³⁾ Zmiany wymienionej uchwały zostały ogłoszone w Dz. Urz. KNF z 2010 r. Nr 8, poz. 38 oraz z 2011 r. Nr 8, poz. 29 i Nr 9, poz. 32.

2. Testy warunków skrajnych są przeprowadzane w banku na podstawie założeń zapewniających rzetelną ocenę ryzyka.

§ 17

1. Bank wprowadza odpowiednie do skali i złożoności działalności limity wewnętrzne ograniczające poziom ryzyka występującego w poszczególnych obszarach działania banku.

2. Przyjęte rodzaje limitów wewnętrznych oraz ich wysokość zatwierdza zarząd banku lub odpowiednie komitety powołane przez zarząd banku.

3. Bank określa w procedurach wewnętrznych zasady ustalania i aktualizowania wysokości limitów wewnętrznych, o których mowa w ust. 1 oraz częstotliwość monitorowania ich przestrzegania i raportowania o wynikach tego monitoringu przestrzegania limitów.

4. Wysokość limitów, o których mowa w ust. 1 jest dostosowana do akceptowanego przez radę nadzorczą ogólnego poziomu ryzyka banku.

5. Analizy będące podstawą do określenia wysokości limitów wewnętrznych są sporządzane w formie pisemnej.

§ 18

1. Bank określa sytuacje, w których dopuszczalne jest przekroczenie limitów wewnętrznych, o których mowa w § 17 ust. 1 oraz warunki akceptacji takich przekroczeń.

2. Bank określa sposób postępowania w przypadku przekroczenia limitów, o których mowa w § 17 ust. 1, w tym działania mające na celu wyjaśnienie przyczyn przekroczenia innego niż to, o którym mowa w ust. 1, wyeliminowanie tego przekroczenia oraz środki mające na celu zapobieżenie takim sytuacjom w przyszłości.

§ 19

1. Monitorowanie i sprawozdawanie o ryzyku stanowi część bieżącego procesu zarządzania ryzykiem w banku.

2. Informacje zawarte w sprawozdaniach wewnętrznych wspomagają proces decyzyjny w zakresie zarządzania ryzykiem w banku i powinny być rzetelne, dokładne, aktualne oraz mieć odpowiedni zakres.

3. Funkcjonujący w banku wewnętrzny system sprawozdawczości zarządczej dostarcza wykorzystywanej w procesie zarządzania ryzykiem w banku informacji na temat rodzajów i wielkości ryzyka w działalności banku, służy ocenie skutków decyzji w zakresie zarządzania ryzykiem w banku i monitorowaniu przestrzegania limitów, o których mowa w § 17 ust. 1.

4. Monitorowanie ryzyka odbywa się z częstotliwością umożliwiającą dostarczenie informacji o zmianach profilu ryzyka banku.

§ 20

Przed wprowadzeniem nowego produktu bank przeprowadza proces przygotowawczy obejmujący w szczególności:

1) analizę zgodności produktu ze strategią;

2) identyfikację istotnych rodzajów ryzyka związanych z produktem;

3) uwzględnienie produktu w stosowanych metodach identyfikacji i pomiaru ryzyka;

4) ustalenie limitów wewnętrznych, zasad księgowania i raportowania;

5) zatwierdzenie wprowadzenia produktu przez zarząd banku lub odpowiednie komitety powołane przez zarząd banku.

§ 21

1. W banku sprawowany jest nadzór nad ryzykiem związanym z działalnością podmiotów zależnych.

2. Zasady zarządzania ryzykiem w podmiotach zależnych od banku, w tym metodyki identyfikacji, pomiaru i ograniczania ryzyka oraz polityka zmiennych składników wynagrodzeń, powinny wynikać z przyjętej przez bank strategii i być zgodne, z uwzględnieniem rodzaju działalności prowadzonej przez te podmioty, z zasadami określonymi w § 13 i rozdziale 3.

3. W banku dokonywana jest ocena wielkości i profilu ryzyka związanego z działalnością podmiotów zależnych.

4. Zakres i jakość wykorzystywanej w banku informacji zarządczej na temat ryzyka związanego z działalnością podmiotów zależnych powinny umożliwiać rzetelną ocenę tego ryzyka.

§ 22

1. Rada nadzorcza banku sprawuje nadzór nad zarządzaniem ryzykiem braku zgodności rozumianym jako skutki nieprzestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez bank standardów postępowania.

2. Rada nadzorcza zatwierdza założenia polityki banku w zakresie ryzyka braku zgodności.

3. Rada nadzorcza co najmniej raz w roku ocenia stopień efektywności zarządzania ryzykiem braku zgodności przez bank.

§ 23

Zarząd banku odpowiada za efektywne zarządzanie w banku ryzykiem braku zgodności.

§ 24

1. Zarząd banku odpowiada za opracowanie polityki zgodności, zapewnienie jej przestrzegania i składanie sprawozdań radzie nadzorczej w sprawie zarządzania w banku ryzykiem braku zgodności.
2. Polityka zgodności zawiera podstawowe zasady działania pracowników banku i wyjaśnia główne procesy identyfikujące ryzyko braku zgodności i umożliwiające zarządzanie ryzykiem braku zgodności na wszystkich szczeblach organizacji banku.

§ 25

Zarząd banku odpowiada za ustanowienie stałej i efektywnie działającej komórki ds. zarządzania ryzykiem braku zgodności.

§ 26

W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w stosowaniu polityki zgodności, zarząd banku podejmuje środki naprawcze lub dyscyplinujące.

Rozdział 3

Polityka zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących kierownicze stanowiska w banku

§ 27

1. Rada nadzorcza banku zatwierdza ogólne zasady polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w banku, w rozumieniu § 28 ust. 1, oraz dokonuje okresowych przeglądów tych zasad.
2. Bank wprowadza, zatwierdzoną przez radę nadzorczą, politykę zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w banku:
  - 1) wspierającą prawidłowe i skuteczne zarządzanie ryzykiem i nie zachęcającą do podejmowania nadmiernego ryzyka wykraczającego poza zaakceptowaną przez radę nadzorczą skłonność do ryzyka banku,
  - 2) wspierającą realizację strategii działalności oraz ograniczającą konflikt interesów.
3. Polityka zmiennych składników wynagrodzeń obejmuje również nieokreślone z góry świadczenia emerytalne, przez które dla celów uchwały rozumie się świadczenia emerytalne przyznawane na zasadzie dobrowolnej przez bank indywidualnemu pracownikowi jako część pakietu wynagrodzenia zmiennego. Polityka ta nie obejmuje natomiast korzyści przyznawanych pracownikowi w ramach powszechnie stosowanego w banku systemu emerytalnego.

§ 28

1. Przez osoby zajmujące stanowiska kierownicze w banku dla celów uchwały rozumie się:
  - 1) członków zarządu,

- 2) osoby podległe bezpośrednio członkowi zarządu bez względu na podstawę ich zatrudnienia,
- 3) dyrektorów oddziałów i ich zastępców,
- 4) głównego księgowego,
- 5) osoby odpowiedzialne za funkcje kontrolne w banku (kierowników odpowiednio: komórki audytu wewnętrznego, komórki organizacyjnej do spraw zarządzania ryzykiem braku zgodności w banku oraz komórek organizacyjnych odpowiedzialnych za zarządzanie ryzykiem i sprawy kadrowe),
- 6) każdą osobę, której działania oddziałują w istotnym stopniu na aktywa i zobowiązania banku, a która bezpośrednio wpływa na zawieranie oraz zmianę przez bank umów i ich warunki,
- 7) każdą osobę otrzymującą całkowite wynagrodzenie na poziomie zbliżonym do wynagrodzenia osób, wymienionych w pkt 1–6,
  - przy czym osób wymienionych w pkt 2–7 nie uznaje się za zajmujące stanowiska kierownicze w banku, jeżeli nie mają one istotnego wpływu na profil ryzyka banku.

2. Bank prowadzi wykaz stanowisk kierowniczych.

§ 29

Polityka zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w banku powinna uwzględniać następujące zasady:

- 1) w przypadku wynagrodzeń zależnych od wyników, podstawą do określenia łącznej wysokości wynagrodzenia jest ocena efektów pracy danej osoby zajmującej stanowisko kierownicze w banku i danej jednostki organizacyjnej oraz wyników banku krajowego w obszarze odpowiedzialności tej osoby z uwzględnieniem wyników całego banku krajowego; przy ocenie indywidualnych efektów pracy bierze się pod uwagę kryteria finansowe i niefinansowe;
- 2) ocena wyników odbywa się za co najmniej trzy lata, tak aby wysokość wynagrodzenia zależnego od wyników uwzględniała cykl koniunkturalny banku i ryzyko związane z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą;
- 3) zmienne składniki wynagrodzenia nie podlegające uchwale mają charakter wyjątkowy i występują jedynie przy rekrutacji nowych pracowników i ograniczają się do pierwszego roku zatrudnienia;
- 4) całkowite wynagrodzenie jest podzielone na składniki stałe i zmienne; stałe składniki winny stanowić na tyle dużą część łącznego wynagrodzenia, aby możliwe było prowadzenie elastycznej polityki zmiennych składników wynagrodzenia, w tym obniżyć lub nie przyznać w ogóle zmiennych składników wynagrodzenia;
- 5) łączne wynagrodzenie zmienne przyznawane osobom zajmującym stanowiska kierownicze w banku nie ogranicza zdolności banku do zwiększania jego bazy kapitałowej;

- 6) wynagrodzenie przypadające z tytułu rozwiązania umowy, powinno odzwierciedlać nakład pracy, jej wydajność i jakość w ciągu ostatnich trzech lat zajmowania stanowiska kierowniczego w banku; zasady dotyczące tych płatności winny być określone tak, aby zapobiegały wynagradzaniu złych wyników, biorąc pod uwagę kryteria, o których mowa w pkt 1;
- 7) co najmniej 50% wynagrodzenia zmiennego stanowić ma zachętę do szczególnej dbałości o długoterminowe dobro banku i składa się z następujących składników:
- a) akcje lub odpowiadające im tytuły własności, w zależności od formy prawnej banku lub związane z nimi instrumenty finansowe albo odpowiadające im instrumenty niepieniężne, w przypadku banku, którego akcje nie są dopuszczone do publicznego obrotu,
  - b) zaliczone do funduszy podstawowych banku, instrumenty wyemitowane na podstawie uchwały Komisji Nadzoru Finansowego wydanej na podstawie art. 127 ust. 5 pkt 2 lit. a ustawy — Prawo bankowe, których wartość uzależniona jest od wiarygodności kredytowej banku,
- przy czym pracownik nie może zbyć tych instrumentów wcześniej niż wynika to z zasad określonych przez bank;
- 8) co najmniej 40% wynagrodzenia zmiennego wypłaca się po zakończeniu okresu oceny za jaki to wynagrodzenie przysługuje, przy czym wypłata następuje nie wcześniej niż w ciągu 3 do 5 lat w równych rocznych ratach płatnych z dołu i jest uzależnione od efektów pracy danej osoby zajmującej stanowisko kierownicze w banku w okresie oceny, o którym mowa w pkt 2, za jaki przysługuje wynagrodzenie oraz uwzględnia ryzyko banku; w przypadku zmiennych składników wynagrodzenia opiewających na szczególnie dużą kwotę, określoną w polityce zmiennych składników wynagrodzeń, wypłacie w takim terminie podlega nie mniej niż 60% wynagrodzenia zmiennego; długość okresu wypłaty, nie krótszą niż 3 do 5 lat, ustala się zgodnie z cyklem koniunkturalnym, charakterem działalności, ryzykiem z nią związanym oraz obowiązkami osób zajmujących stanowiska kierownicze w banku; wypłata łącznego wynagrodzenia zmiennego osób zajmujących stanowisko kierownicze w banku jest zmniejszana lub wstrzymywana, w sytuacji o której mowa w art. 142 ust. 1 ustawy — Prawo bankowe;
- 9) wynagrodzenie zmienne, w tym również część, o której mowa w pkt 8, jest przyznawane lub wypłacane, gdy odpowiada sytuacji finansowej całego banku krajowego oraz jest uzasadnione wynikami tego banku, efektami pracy jednostki organizacyjnej, w której osoba była zatrudniona oraz efektami pracy tej osoby;
- 10) polityka świadczeń emerytalnych stanowić ma zachętę do szczególnej dbałości o długoterminowe dobro banku:
- a) nieokreślone z góry świadczenia emerytalne osoby zajmującej stanowisko kierownicze w banku, która rozwiązuje z bankiem umowę przed osiągnięciem wieku emerytalnego, wypłacane są w postaci instrumentów, o których mowa w pkt 7, przy czym bank zatrzymuje te instrumenty i dokonuje wypłaty świadczeń po upływie 5 lat od daty rozwiązania umowy,
  - b) nieokreślone z góry świadczenia emerytalne osoby zajmującej stanowisko kierownicze w banku, która osiąga wiek emerytalny, wypłacane są w postaci instrumentów, o których mowa w pkt 7, przy czym pracownik nie może zbyć tych instrumentów przez okres 5 lat od daty rozwiązania umowy;
- 11) osoby zajmujące stanowiska kierownicze w banku zobowiązują się do nie korzystania z własnych strategii hedgingowych lub ubezpieczeń dotyczących wynagrodzenia i odpowiedzialności, z wyłączeniem ubezpieczeń obowiązkowych wynikających z przepisów szczególnych, które neutralizowałyby środki podejmowane w odniesieniu do tych osób w ramach realizacji polityki zmiennych składników wynagrodzeń;
- 12) wynagrodzenie zmienne powinno być rozliczane i wypłacane w sposób przejrzysty, zapewniający efektywną realizację polityki zmiennych składników wynagrodzeń;
- 13) w przypadku banków, które korzystają z wyjątkowej interwencji publicznej, w szczególności na podstawie ustawy z dnia 12 lutego 2009 r. o udzielaniu przez Skarb Państwa wsparcia instytucjom finansowym (Dz. U. Nr 39, poz. 308, z późn. zm.⁴⁾) oraz ustawy z dnia 12 lutego 2010 r. o rekapitalizacji niektórych instytucji finansowych (Dz. U. Nr 40, poz. 226 oraz z 2011 r. Nr 38, poz. 196):
- a) w przypadku zagrożenia utrzymania solidnej bazy kapitałowej oraz terminowego wycofania się ze wsparcia publicznego, wynagrodzenie zmienne jest ściśle ograniczone do odsetka dochodu netto,
  - b) bank dostosowuje wysokość i składniki wynagrodzenia w celu wsparcia prawidłowego zarządzania ryzykiem i długoterminowego wzrostu wyników banku, w tym wprowadza ograniczenia wynagrodzeń zarządu banku,
  - c) wynagrodzenie zmienne wypłaca się zarządowi banku jedynie w uzasadnionych przypadkach.

§ 30

Wyniki banku przyjmowane w celu określenia zmiennych składników wynagrodzenia, powinny uwzględniać koszt ryzyka banku, koszt kapitału i ryzyka płynności w perspektywie długoterminowej.

§ 31

Kierownicy komórki audytu wewnętrznego, komórki ds. zarządzania ryzykiem braku zgodności, komórek

⁴⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2009 r. Nr 157, poz. 1241, z 2010 r. Nr 3, poz. 12 oraz z 2011 r. Nr 38, poz. 196 i Nr 186, poz. 1101.

organizacyjnych odpowiedzialnych za zarządzanie ryzykiem i sprawy kadrowe są wynagradzani w zakresie wynagrodzenia zmiennego za osiągnięcie celów wynikających z pełnionych przez nich funkcji, a ich wynagrodzenie nie może być uzależnione od wyników gospodarczych uzyskiwanych w kontrolowanych przez nich obszarach działalności banku.

§ 32

Wynagrodzenie zmienne osób zajmujących stanowiska kierownicze w banku związane z zarządzaniem ryzykiem oraz zachowaniem zgodności działania banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi jest opiniowane i monitorowane przez komitet ds. wynagrodzeń lub, jeżeli nie powołano takiego komitetu, przez radę nadzorczą banku.

§ 33

Wdrożenie polityki zmiennych składników wynagrodzeń podlega przeglądowi dokonywanemu przez komórkę audytu wewnętrznego nie rzadziej niż raz w roku. Raport z przeglądu przedstawiany jest radzie nadzorczej.

§ 34

1. Bank raz do roku, do dnia 31 stycznia, przekazuje do Komisji Nadzoru Finansowego dane na temat liczby osób w nim zatrudnionych, których łączne wynagrodzenie w poprzednim roku przekracza równowartość 1 000 000 euro wraz z informacjami dotyczącymi stanowiska zajmowanego przez te osoby oraz wartości głównych elementów wynagrodzenia, przyznanych premii i nagród długookresowych oraz odprowadzonych składek emerytalnych.

2. W celu ustalenia równowartości w euro wartości wynagrodzenia, o którym mowa w ust. 1, wypłacanego w walucie innej niż euro, przyjmuje się kurs średni ogłaszany przez Narodowy Bank Polski, obowiązujący w dniu wypłaty danej kwoty.

Rozdział 4

System kontroli wewnętrznej

§ 35

Bank posiada system kontroli wewnętrznej dostosowany do struktury organizacyjnej, który obejmuje wszystkie jednostki organizacyjne banku oraz podmioty zależne.

§ 36

1. Bank posiada:

- 1) procedury kontroli wewnętrznej stanowiące opracowane w formie pisemnej i zatwierdzone przez zarząd i radę nadzorczą banku zasady sprawowania kontroli wewnętrznej, określające w szczególności zadania realizowane na poszczególnych stanowiskach pracy w ramach systemu kontroli wewnętrznej (regulacje wewnętrzne);

2) mechanizmy kontroli wewnętrznej, dostosowane do specyfiki banku i obejmujące:

- a) zasady, limity i procedury dotyczące prowadzonej przez bank działalności, mające charakter kontrolny i funkcjonujące w ramach systemu operacyjnego banku,
- b) czynności mające na celu kontrolę jakości i poprawności realizowanych w banku zadań, wykonywane przez każdego pracownika oraz dodatkowo przez bezpośredniego przełożonego.

2. Procedury i mechanizmy kontroli wewnętrznej podlegają przeglądowi i ocenie w ramach audytu wewnętrznego, o którym mowa w art. 9c ust. 2 pkt 3 ustawy — Prawo bankowe.

§ 37

Bank, w ramach systemu kontroli wewnętrznej, powinien identyfikować ryzyko:

- 1) związane z każdą operacją, transakcją, produktem i usługą;
- 2) wynikające ze struktury organizacyjnej oraz struktury holdingu, o którym mowa w art. 141f ust. 1 ustawy — Prawo bankowe, jeżeli bank działa w ramach takiego holdingu.

§ 38

Zarząd banku podejmuje działania mające na celu zapewnienie ciągłości monitorowania efektywności wewnętrznych mechanizmów kontrolnych oraz identyfikuje obszary działalności banku, operacje, transakcje oraz inne czynności przeznaczone do stałego monitorowania.

§ 39

Do obowiązków zarządu banku należą:

- 1) wyznaczenie osób odpowiedzialnych za przeprowadzenie co najmniej raz w roku weryfikacji funkcjonujących w banku mechanizmów i procedur kontroli wewnętrznej;
- 2) określenie właściwej formy udokumentowania przeprowadzonego przeglądu i oceny efektywności wewnętrznych mechanizmów kontrolnych oraz wniosków wynikających z tych przeglądów;
- 3) określenie trybu przekazania wewnątrz banku raportu, w celu podjęcia działań służących usunięciu stwierdzonych nieprawidłowości mechanizmów kontroli wewnętrznej oraz sposobu kontroli skorygowania tych nieprawidłowości.

§ 40

Na podstawie dokonywanych przeglądów i ocen efektywności wewnętrznych mechanizmów kontrolnych zarząd i rada nadzorcza banku otrzymują:

- 1) informację dotyczącą istotnych, stwierdzonych nieprawidłowości w zakresie mechanizmów kontroli

wewnętrznej, przekazywaną niezwłocznie po ujawnieniu tych nieprawidłowości, oraz informację dotyczącą efektów działań podjętych w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości;

- 2) okresową informację dotyczącą wszystkich obszarów kontroli wewnętrznej.

§ 41

1. Zarząd banku jest odpowiedzialny za zorganizowanie komórki audytu wewnętrznego.
2. Zarząd banku przeprowadza okresowe oceny efektywności działania komórki audytu wewnętrznego, wykorzystując w tym celu dokumenty przygotowywane przez kierującego komórką audytu wewnętrznego, protokoły sporządzane przez organ nadzoru bankowego oraz audytorów wewnętrznych.
3. Czynności realizowane w ramach audytu wewnętrznego, służące realizacji zadań określonych w art. 9d ust. 2 ustawy — Prawo bankowe, powinny:
  - 1) obejmować działalność banku jako całości;
  - 2) być wykonywane zgodnie z regulaminem kontroli określającym cel, zakres i szczegółowe zasady działania oraz strukturę organizacyjną komórki audytu wewnętrznego oraz na podstawie pisemnej metodyki prowadzenia kontroli przez komórkę audytu wewnętrznego;
  - 3) być wykonywane przy użyciu odpowiednich i opisanych metod badań służących dokonaniu wyboru próby do kontroli;
  - 4) mieć zakres i częstotliwość określone w planach kontroli i dostosowane do zidentyfikowanych obszarów ryzyka i poziomu jego istotności;
  - 5) być odpowiednio udokumentowane;
  - 6) obejmować sprawdzenie efektywności wdrażania i realizacji zaleceń wydanych w ramach audytu wewnętrznego.

§ 42

Zarząd banku podejmuje działania mające na celu zapewnienie ciągłości i skuteczności działania kontroli wewnętrznej, w tym właściwej współpracy wszystkich pracowników banku z komórką audytu wewnętrznego oraz dostępu osobom wykonującym czynności kontrolne do niezbędnych dokumentów źródłowych, w tym zawierających informacje poufne.

§ 43

Osoby wykonujące w banku czynności kontrolne powinny posiadać kwalifikacje, doświadczenie i umiejętności w zakresie badania ryzyka występującego w działalności banku.

§ 44

W banku funkcjonują mechanizmy zapewniające niezależność komórki audytu wewnętrznego, w szczególności przez:

- 1) bezpośredni kontakt kierującego komórką audytu wewnętrznego z zarządem i radą nadzorczą banku;
- 2) szczegółowy tryb powoływania i odwoływania kierującego komórką audytu wewnętrznego;
- 3) szczegółowy tryb kontroli poziomu wynagrodzeń pracowników komórki audytu wewnętrznego;
- 4) udział kierującego komórką audytu wewnętrznego w posiedzeniach zarządu i rady nadzorczej, gdy w zakresie spraw omawianych są zagadnienia dotyczące bezpośrednio zadań komórki i nadzoru nad kontrolą wewnętrzną;
- 5) udział, co najmniej raz w roku, kierującego komórką audytu wewnętrznego w posiedzeniu rady nadzorczej, na którym omawiana byłaby działalność komórki audytu wewnętrznego;
- 6) ochronę pracowników komórki audytu wewnętrznego przed nieuzasadnionym rozwiązaniem stosunku pracy.

§ 45

Na podstawie czynności kontroli wewnętrznej zarząd i rada nadzorcza banku otrzymują informacje dotyczące:

- 1) przestrzegania przepisów prawa oraz obowiązujących w banku regulacji wewnętrznych;
- 2) funkcjonowania w banku systemu informacji zarządczej;
- 3) skuteczności ujawniania w ramach kontroli funkcjonalnej błędów i nieprawidłowości oraz podejmowania skutecznych działań naprawczych lub korygujących;
- 4) realizacji określonych i wymaganych przez zarząd celów i polityki banku;
- 5) kompletności, prawidłowości i kompleksowości procedur księgowych;
- 6) jakości (dokładności i niezawodności) systemów: księgowego, sprawozdawczego i operacyjnego;
- 7) adekwatności, funkcjonalności i bezpieczeństwa systemu informatycznego;
- 8) efektywności wykorzystania dostępnych środków, w tym funduszy własnych i zasobów we wszystkich obszarach działalności banku;
- 9) oceny struktury organizacyjnej banku, podziału kompetencji i koordynacji działań pomiędzy poszczególnymi jednostkami organizacyjnymi i stanowiskami pracy, a także systemu tworzenia i obiegu dokumentów i informacji;

10) oceny funkcjonowania systemów wewnętrznych w aspekcie poprawy efektywności działania banku jako całości;

11) czynności zleczanych przez bank do wykonania podmiotom zewnętrznym.

§ 46

Prezes zarządu zobowiązany jest do podejmowania decyzji o sposobie wykorzystania wyników kontroli i poinformowania o niej jednostki kontrolowanej, która następnie przekazuje komórce audytu wewnętrznego informacje o terminach i skutkach działań naprawczych, podjętych w związku z kontrolą wewnętrzną.

§ 47

Zasady określone w § 42–46 stosuje się odpowiednio w przypadku banków spółdzielczych, w których na podstawie art. 10 ustawy — Prawo bankowe, kontrola wewnętrzna realizowana jest przez bank zrzeszający.

Rozdział 5

Szacowanie i utrzymywanie kapitału wewnętrznego i dokonywanie przeglądów procesu szacowania

§ 48

Zarząd banku odpowiada za przygotowanie i wdrożenie procesów:

- 1) szacowania kapitału wewnętrznego;
- 2) zarządzania kapitałowego;
- 3) planowania kapitałowego.

§ 49

Procedury wewnętrzne banku dotyczące procesów szacowania kapitału wewnętrznego, zarządzania kapitałowego oraz planowania kapitałowego są zatwierdzane przez radę nadzorczą banku.

§ 50

Procesy szacowania kapitału wewnętrznego, zarządzania kapitałowego oraz planowania kapitałowego są odpowiednio udokumentowane.

§ 51

1. Zarząd banku jest odpowiedzialny za przeprowadzenie regularnych przeglądów procesu szacowania kapitału wewnętrznego, tak aby proces był odpowiedni do charakteru, skali i złożoności działalności banku. Proces szacowania kapitału wewnętrznego podlega przeglądowi i weryfikacji nie rzadziej niż raz do roku.
2. Niezależnie od okresowych przeglądów, proces szacowania kapitału wewnętrznego jest odpowiednio dostosowywany w szczególności w sytuacji pojawienia się nowych rodzajów ryzyka, znaczących zmian w strategii i planach działania oraz środowisku zewnętrznym, w którym działa bank.

3. Proces, o którym mowa w § 48 pkt 1 i przegląd tego procesu podlega niezależnej ocenie dokonywanej przez komórkę audytu wewnętrznego banku.

§ 52

1. Proces szacowania kapitału wewnętrznego powinien stanowić integralną część procesu zarządzania bankiem.
2. Polityka zarządzania kapitałem oraz plany kapitałowe powinny być uwzględnione w procesie zarządzania bankiem.
3. Prowadzona w banku polityka zarządzania kapitałem zawiera w szczególności następujące elementy:
  - 1) długoterminowe cele kapitałowe banku;
  - 2) preferowaną strukturę kapitału;
  - 3) kapitałowe plany awaryjne;
  - 4) delegowanie zarządzania kapitałem;
  - 5) podstawowe elementy procesu przekształcania miar ryzyka w wymogi kapitałowe.

§ 53

Proces szacowania kapitału wewnętrznego powinien uwzględniać rzetelne wyniki oceny ryzyka. Ocena adekwatności kapitałowej powinna uwzględniać czynniki ilościowe, w szczególności wyniki metod szacowania kapitału, i jakościowe, w szczególności w zakresie danych wejściowych i wyników stosowanych modeli.

§ 54

Zarząd banku jest odpowiedzialny za odpowiednie ustalenie całkowitego wymaganego poziomu kapitału na pokrycie wszystkich istotnych rodzajów ryzyka i jego jakościową ocenę.

§ 55

Proces szacowania kapitału wewnętrznego przez bank obejmuje w szczególności:

- 1) pisemne kryteria uznawania poszczególnych rodzajów ryzyka za istotne;
- 2) pisemne zasady polityki oraz procedury identyfikowania, pomiaru i raportowania ryzyka w działalności banku;
- 3) proces ustalania (alokacji) kapitału w zależności od poziomu ryzyka w banku;
- 4) proces ustalania celów kapitałowych w zakresie adekwatności kapitałowej (docelowy poziom kapitału);
- 5) system kontroli wewnętrznej w obszarze szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego.

Rozdział 6

Przepisy zmieniające, dostosowujące i końcowe

§ 56

W uchwale nr 76/2010 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka (Dz. Urz. KNF Nr 2, poz. 11, z późn. zm.⁵⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w § 8 w ust. 5 w pkt 1 lit. c otrzymuje brzmienie:

„c) struktury i założeń wewnętrznego systemu pomiaru, z uwzględnieniem norm jakościowych określonych w § 36–41 załącznika nr 14 do uchwały oraz norm ilościowych określonych w § 42–60 załącznika nr 14 do uchwały, a także wymogów dotyczących ryzyka operacyjnego wynikających z uchwały nr 258/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 4 października 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w banku, sprzyjających skutecznemu i prawidłowemu zarządzaniu ryzykiem (Dz. Urz. KNF Nr 11, poz. 42),”;

⁵⁾ Zmiany wymienionej uchwały zostały ogłoszone w Dz. Urz. KNF z 2010 r. Nr 8, poz. 38 oraz z 2011 r. Nr 8, poz. 29 i Nr 9, poz. 32.

2) w załączniku nr 14 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Bank obliczający wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego, niezależnie od stosowanej metody, zobowiązany jest stosować zasady zarządzania ryzykiem, zgodnie z uchwałą, o której mowa w § 8 ust. 5 pkt 1 lit. c uchwały.”.

§ 57

Przepisy uchwały dotyczące polityki zmiennych składników wynagrodzeń bank stosuje odpowiednio do formy prawnej w jakiej działa, rozmiaru działalności, ryzyka związanego z prowadzoną działalnością, wewnętrznej organizacji oraz charakteru, zakresu i stopnia złożoności prowadzonej działalności.

§ 58

Rozliczanie i wypłacanie wynagrodzenia zmiennego, o którym mowa w § 29 pkt 8 obejmuje składniki przyznawane po wejściu w życie uchwały.

§ 59

Traci moc uchwała nr 383/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego (Dz. Urz. KNF Nr 8, poz. 37 oraz z 2010 r. Nr 2, poz. 11).

§ 60

Uchwała wchodzi w życie z dniem 31 grudnia 2011 r.

Przewodniczący
Komisji Nadzoru Finansowego

Stanisław Kluza

43

UCHWAŁA Nr 259/2011 KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO

z dnia 4 października 2011 r.

zmieniająca uchwałę w sprawie szczegółowych zasad i sposobu ogłaszania przez banki informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zakresu informacji podlegających ogłaszaniu

Na podstawie art. 111a ust. 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. — Prawo bankowe (Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665, z późn. zm.¹⁾) uchwała się, co następuje:

§ 1

W uchwale nr 385/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad i sposobu ogłaszania przez banki informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zakresu informacji podlegających ogłaszaniu (Dz. Urz. KNF Nr 8, poz. 39 oraz z 2010 r. Nr 2, poz. 11 i Nr 8 poz. 37) w załączniku nr 1 dodaje się § 14 w brzmieniu:

„§ 14. 1. Bank podaje do wiadomości publicznej informacje dotyczące polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w rozumieniu § 28 ust. 1 uchwały Nr 258/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 4 października 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w banku (Dz. Urz. KNF Nr 11, poz. 42) obejmujące:

1) informacje dotyczące procesu ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń, w tym, w przypadku banku, o którym mowa w § 6 ust. 4 lub 5 uchwały, o której mowa w zdaniu wstępnym, informacje dotyczące

składu i zakresu zadań komitetu ds. wynagrodzeń, konsultanta zewnętrznego, jeżeli bank korzystał z jego usług przy ustalaniu tych zasad, oraz osób biorących udział w procesie decyzyjnym przy opracowaniu tych zasad ze wskazaniem ich roli;

- 2) najważniejsze informacje dotyczące kształtowania wynagrodzeń, w tym w zakresie wynagrodzeń zależnych od wyników, w rozumieniu § 29 pkt 1 uchwały, o której mowa w zdaniu wstępnym, kryteriów pomiaru wyników i korygowania tych wyników o ryzyko oraz zasad uwzględniania długoterminowych wyników banku uwzględniających korekty o koszt wynagrodzeń;
- 3) informacje na temat kryteriów oceny wyników, stanowiących podstawę uprawnień do składników wynagrodzenia, o których mowa w § 29 pkt 7 uchwały, o której mowa w zdaniu wstępnym, lub zmiennych składników wynagrodzenia;
- 4) główne parametry oraz zasady ustalania wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w banku, w tym sposobu powiązania wysokości wynagrodzenia z wynikami w przypadku wynagrodzeń zależnych od wyników;
- 5) zbiorcze informacje ilościowe dotyczące wysokości wynagrodzenia z podziałem na linie biznesowe stosowane w zarządzaniu bankiem;
- 6) zbiorcze informacje ilościowe na temat wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w banku z podziałem na:

a) członków zarządu, osoby podległe bezpośrednio członkowi zarządu bez względu na podstawę ich zatrudnienia, dyrektorów oddziałów i ich zastępców oraz głównego księgowego,

b) pozostałe osoby zajmujące stanowiska kierownicze w banku,

— zawierające dane obejmujące:

— wartość wynagrodzeń za dany rok obrotowy z podziałem na wynagrodzenie stałe i zmienne oraz liczbę osób je otrzymujących;

— wartość i formy wynagrodzenia zmiennego z podziałem na wynagrodzenie płatne w gotówce oraz instrumentach, o których mowa w § 29 pkt 7 uchwały,

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 126, poz. 1070, Nr 141, poz. 1178, Nr 144, poz. 1208, Nr 153, poz. 1271, Nr 169, poz. 1385 i 1387 i Nr 241, poz. 2074, z 2003 r. Nr 50, poz. 424, Nr 60, poz. 535, Nr 65, poz. 594, Nr 228, poz. 2260 i Nr 229, poz. 2276, z 2004 r. Nr 64, poz. 594, Nr 68, poz. 623, Nr 91, poz. 870, Nr 96, poz. 959, Nr 121, poz. 1264, Nr 146, poz. 1546 i Nr 173, poz. 1808, z 2005 r. Nr 83, poz. 719, Nr 85, poz. 727, Nr 167, poz. 1398 i Nr 183, poz. 1538, z 2006 r. Nr 104, poz. 708, Nr 157, poz. 1119, Nr 190, poz. 1401 i Nr 245, poz. 1775, z 2007 r. Nr 42, poz. 272 i Nr 112, poz. 769, z 2008 r. Nr 171, poz. 1056, Nr 192, poz. 1179, Nr 209, poz. 1315 i Nr 231, poz. 1546, z 2009 r. Nr 18, poz. 97, Nr 42, poz. 341, Nr 65, poz. 545, Nr 71, poz. 609, Nr 127, poz. 1045, Nr 131, poz. 1075, Nr 144, poz. 1176, Nr 165, poz. 1316, Nr 166, poz. 1317, Nr 168, poz. 1323 i Nr 201, poz. 1540, z 2010 r. Nr 40, poz. 226, Nr 81, poz. 530, Nr 126, poz. 853, Nr 182, poz. 1228 i Nr 257, poz. 1724 oraz z 2011 r. Nr 72, poz. 388, Nr 126, poz. 715, Nr 131, poz. 763, Nr 134, poz. 779 i 781, Nr 165, poz. 984, Nr 199, poz. 1175 i Nr 201, poz. 1181.

- o której mowa w zdaniu wstępnym niniejszego ustępu;
- wartość wynagrodzeń z odroczonej wypłatą z podziałem na część już przyznaną i jeszcze nie przyznaną;
  - wartość wynagrodzeń z odroczonej wypłatą przyznanych w danym roku obrotowym, wypłaconych i zmniejszonych w ramach korekty związanej z wynikami;
  - wartość płatności związanych z podjęciem zatrudnienia i z zakończeniem stosunku zatrudnienia dokonanych w danym roku obrotowym, liczbę osób otrzymujących takie płatności oraz najwyższą taką płatność na rzecz jednej osoby.
2. W odniesieniu do banków, o których mowa w ust. 1 pkt 1, informacje ilościowe, o których mowa w ust. 1 pkt 5 i pkt 6 lit. a, są podawane

do publicznej wiadomości z wyodrębnieniem informacji dotyczących członków zarządu banku.

3. Informacje, o których mowa w ust. 1 i 2 są aktualizowane nie rzadziej niż raz w roku.
4. Bank stosuje się do wymogów określonych w ust. 1 i 2 z uwzględnieniem formy prawnej w jakiej działa, rozmiaru działalności, ryzyka związanego z prowadzoną działalnością, wewnętrznej organizacji oraz charakteru, zakresu i stopnia złożoności prowadzonej działalności.”.

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem 31 grudnia 2011 r.

Przewodniczący
Komisji Nadzoru Finansowego

Stanisław Kluza

PUNKTY SPRZEDAŻY DZIENNIKÓW URZĘDOWYCH

Biała Podlaska 21-500, ul. Droga Wojskowa 1, Punkt Sprzedaży DU i MP, tel. 606-348-577
Bielsko-Biała 43-300, ul. Cieszyńska 8, Księgarnia Prawnicza, tel. 33 812-37-16
Bielsko-Biała 43-300, ul. Kustronia 19, Sklep „Wszystko do Nauki Jazdy”, tel. 33 815-02-09
Bydgoszcz 85-102, ul. Jezuitska 3, Księgarnia „KODEKS”, tel. 52 321-28-48
Bydgoszcz 85-032, ul. Rejtana 5, Księgarnia Prawnicza „Toga”, tel./faks 52 322-62-20
Chorzów 41-500, ul. Składowa 17, PPUH DOGMA s.c., tel. 32 346-15-35
Gdynia 81-393, ul. Żwirki i Wigury 8a, Księgarnia Prawnicza „ABC”, tel. 58 661-44-36
Gorzów Wielkopolski 66-413, ul. Jagiellończyka 8, Lubuski Urząd Wojewódzki, tel. 95 711-55-96
Katowice 40-078, Plac Wolności 10A, Księgarnia Prawnicza, tel. 32 206-89-96
Konin 62-507, ul. Chopina 15m, Księgarnia „ATRAKCYJNA”, tel. 63 245-72-02
Kraków 31-118, ul. Podwale 6, Główna Księgarnia Naukowa, tel. 12 422-37-17 w. 20
Lublin 20-076, ul. Krakowskie Przedmieście 43a, Księgarnia „KODEKS”, tel. 81 535-91-44
Lwówek 64-310, ul. Ogrodowa 4, „NORCOM” Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe, tel. 61 814-85-84
Łódź 92-524, ul. Gorkiego 21/31, SUNRISE PHU, tel./faks 42 673-48-14
Łódź 91-415, Plac Wolności 10/11, P.H.U. „LEX” s.c., Księgarnia Prawnicza, tel. 42 632-49-30
Opole 45-057, ul. Ozimska 8, Księgarnia „NOWA”, tel./faks 77 441-76-22
Opole 45-710, ul. Niemodlińska 19 lok. 36, Firma Handlowo-Usługowa MATMAR, tel. 77 474-78-79
Piaseczno 05-500, Nowa Iwiczna, ul. Krasickiego 11, „AS PRESS”, tel./faks 22 750-84-24
Płock 09-400, ul. Kościuszki 6, Książnica Płocka Biblioteka, tel. 24 268-00-01, faks 24 262-31-17
Radom 26-600, ul. Czachowskiego 21A, Kiosk „MIR”, tel. 48 340-27-80
Skoczów 43-430, ul. Powstańców Śląskich 3, Usługi Rynkowe, tel. 33 851-37-33, faks 33 853-30-14
Szczecin 70-560, ul. Grodzka 13/1, „Proleks”, tel. 91 489-34-31, faks 91 489-30-69

00-582 Warszawa, al. J. Ch. Szucha 2/4
tel. 22 629-61-73
czynny pn-pt w godz. 7³⁰–18⁰⁰

02-903 Warszawa, ul. Powsińska 69/71

lokalizacja →

tel. 22 694-62-96
czynny pn-pt w godz. 7³⁰–18⁰⁰

Warszawa 02-967, ul. Uprawnia 2, G.L.M. Sp. z o.o., tel./faks 22 649-41-61
Wrocław 50-046, ul. Sądowa 4, Księgarnia Adwokacka, tel./faks 71 347-13-07
Wrocław 50-075, ul. Krupnicza 6/8, „Paragraf” Akcydensy s.c., tel./faks 71 341-75-44 w. 24
Wrocław 50-046, ul. Sądowa 1, Księgarnia „KODEKS”, tel. 71 370-42-96

WIĘCEJ INFORMACJI: www.wydawnictwa.cuw.gov.pl

Wydawca: Urząd Komisji Nadzoru Finansowego

Redakcja: Urząd Komisji Nadzoru Finansowego,

Plac Powstańców Warszawy 1, 00-950 Warszawa, tel. 22 262-50-00

Skład, druk i kolportaż: Centrum Usług Wspólnych — Wydział Wydawnictw i Poligrafii,

DK 0011 2011 wyd.00

ul. Powsińska 69/71, 02-903 Warszawa, tel. 22 694-67-52; faks 22 694-60-48

www.wydawnictwa.cuw.gov.pl

e-mail: wydawnictwa@cuw.gov.pl

Tłoczono z polecenia Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego w Centrum Usług Wspólnych
Wydział Wydawnictw i Poligrafii, ul. Powsińska 69/71, 02-903 Warszawa